

Лезги Газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 36 (1094) хемис 3-сентябрь, 2020-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къабулиз гатуннава

Каспийскда газа физифаир тамамардай центради 1-сентябрдиз сифтегъан азарлуяр къабулна. Ина коронавирусдин азар акатнавайбур сагъардай маҳсус чка дузмишнава. Идан гъакъиндей “Лезги газетдиз” РД-дин Минздравдин пресс-къуллугъди хабар гана.

Азарлуяр тади күмекдин бригадайри агақъарзава, гъакъин участокдин дуктурди теклифуналди рекъе твазва. Алай аямдин вири истемишунрихъ галаз къадайвал эцигнавай центради 76 койка кардик ква. Абурукайнин 60 инфекцийрин стационардин агалай журедин боксар ва 16 койкани реанимацияндигур я. Центр девирдин истемишунрихъ галаз къадай техника-далди таъминарнава - стационарда клиникадин ва ПЦР-дин лабораторияр, рекъемир рентген, УЗИ, гъакъин санай-масанис тухуз жедай УЗИ – дин ва рентген-установкаяр, компьютердин томографиядин аппарат, гемодиализ къиле тухудай алат, гъакъин коронавирус акатнавай залан азарлуярн иви маҳсусдаказ ахтармишдай ЭКМО аппарат кардик ква.

Гъар са боксдихъ вичин хуси санузел ава. Азарлуяр газа физифаир къулай цийи журедирин кроватрал къаткурнава.

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Чирвилерин югъ

Къасумхуърел - Цийи мектеб

1-сентябрдиз Сулейман-Стальский районда Къасумхуърун цийи школа ачухунин мянракат къиле фена. Идан гъакъиндей “Лезги газетдиз” муниципалитетдин администрациядин пресс-къуллугъди хабар гана.

Алидхуър микрорайонда аваз хъайи къүгънен мектеб ѿнеле 1946-йисуз нақвадин керпичрикай эцигайди тир. 1966-йисуз адан къвалав щитрикай къватлизавай хуввад лагъий имарат хажна. Къве дараматни чыккайт гъалдиз атанвай.

Цийи мектебдин бинеда сифтегъан къван 2018-йисан 27-августдиз тунай. 150 кас ученикар патал чакаир авай мектебдин цийи дарамат “2009-2018-йисара Россия-дин Федерациядин залзалайрин хаталувал авай районра яшайишдин къвалер, яшайишдин шартлар таъминардай асул имаратар ва системаяр саламатбур хъунин дережа хажнун» федеральный маҳсус программадин бинедаллас эцигнавайди я. Проектдинни сметадин документация меценатрин пулдин такъатрин гъисбайдай гъазурна.

Мектеб ачухунин мянракат шадвилин гъалара къиле фена. Мектебдин гъахъдай чакал ани физвайбурул ифин алатла ахтармишна, санитариядин серенжемар къиле тухвана, гъакъин маскаяр пайна. Мянракатда ученики, хуърун ағылайри, муаллими ва гъуърметту мугъманри иштиракна. Мугъманрин арада РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Рамазан Жафаров, РД-дин Халкъдин Собраннидин образованидин, илимдин, культурадин, жегъилрин кратин, спортдин ва туризмдин рекъяр Комитетдин председателдин заместитель, РД-дин Халкъдин Собраннидин депутат Гъамидуллаев Мегъамедов, РД-дин гражданвилин оборонадин кратин, къётлен гъаларин ва төбиатдин бедбахтвилерин чуру нетижада арадай акудунин рекъяр министрдин заместитель Надим Велиханов, РД-дин Кылипин ва Гъукуматдин инновационный проекттин управленидин начальник Арсен Рустамов авай.

Мектебдин аялри мугъманар фуникељ газа вилик экъечуналди тебрикна. Гъуънлай аялри шириар къелна, музикадин нумраяр тамамарна ва къульнерна.

Шадвилин мянракатдин иштиракчирхъ ва мугъманрихъ элкъвена, раҳай Рамазан Жафарова, кылди къачуртла, лагъана: “Заз квев республикадин Кыл Владимир Васильеван, Гъукуматдин Председателдин визифаир вахтуналди тамамарзай Анатолий Къаривован патай сагъламвал, хушбаҳтвал, келунар агалкъунар хъана къанвилини келимаяр агақъариз къанзана. Чирвилерин йикъахъ галаз ала-къалу яз мектебар ачухунин мянракатар къиле тухун хъсан адет хъанва. Къе, и гъзел имаратдилай гъейри, республикада мадни 8 мектеб ачухазава. Иисан эхирдалди 22 мектеб ишлемешиз ваххудайвал я. Сулейман-Стальский районди Дагъустандиз ва Россиядиз тъвар-ван авай хейлин алимар, дуктурар, педагогар, военачальникар ва маса рекъерайни пешекарар багъишина. Зун инаниши тирвал, къе и мектебдиз физвай аялри Чехи несилид кутур хъсан адетар давамарда”.

Гъукуматдин Председателдин заместители къейд авурул, Владимир Васильеван тапшургулдади и йикъара Къасумхуърун 2-нумрадин СОШ-див аялар тухудай цийи автобус агақъарда.

“Къе и школади 194 аял къабулзала. Абурукай 24 кас 1-классдиз физвайбур я. Алай вахтунда районда мад къве школа, Алкъвадрал ва Агъа Стальгин-Къазмайрал, эцигзана. Вири ибуру республикадин Кыл Владимир Абдуалиевич Васильева къумек гунин нетижада ийиз хъанвай кратар я. За вирида сувар мубаракзана. Дида-бубайриканжак шадвилин, чин веледрал дамахунин гъиссер акатрай. Регъятбур тушир шартлариз таб гуналди, райондин образованидин система лазим тир дере-жада аваз хъзвай чи педагогориз сагърай лугъуз къанзана за!”, - малумарна къватлар хъанвайбурун вилик төбиатдин келимаяр рахай Нариман Абдулмутилибова. Пишкеш яз, райондин къили мектебдин дирек-

тордив веќк ядай алат (газонокосилка) вахкана.

Гъамидуллаев Мегъамедов аялриз тербия ва чирвилер гунин месэлайрал акъвазна: “Заз Алидхуърун куъгъне школа мукъувай чида. Аял чавуз зун ани хейлин сеффера ақатайди я. И мектеб келайбуруй къуындуруй дережадин юристар, экономистар, педагогар ва маса пешекарар хъулан зун шад я. Эминхуъре 440 ученик-диз чакар авай лап вижевай мектеб ишлемешиз вахханва. Къе чна и мектеб ачухазава. Районда мад къве мектебдин дараматар эцигзана. Вири ибуру республикадин къиле авай касари къумек гунин нетижада арадал атанвай кратар я. Гъуърметту педагогар ва диде-бубаяр, къуй и мектеб ақалтлардайбуруй савадлу ва медени касар, гележегда алимар ва академикар хъурай”.

Шадвилин мянракатдал мектебдин директор Мамед Велиев, Зегъметдин баркалладин ордендин сагъиб, мектебдин бинеда сифтегъан къван эцигай кас тир Велимет Керимов, педагогвилин зегъметдин ветеран Раиса Бабаевни рахана.

Абуру хуъруъ, райондин ихътин савкъат - алай аямдин вири истемишунриз жаваб гузай мектебдин цийи дарамат агақъаруны республикадин Кыл Владимир Васильеван ва райондин рельберриз сагърай лагъана.

Велимет Керимова Ватандин Чехи дядедин ва адалай гуътъунин иисара гъалтат четинвилерикай, а вахтарин педагогдин ақалтлай агъур зегъметдикай ихътин келимаяр лагъана: “Итимар фронтда авай, зегъметдин вири агъур пар чи дидейрал, яшул касарал гъалтна. Чна колхоздин патав ва маҳсусдаказ түккүрнавай маса къвалера къелна. Педагогар маса хуърерай ракъурзавай ва абурун къвалахдин шартлариз лап агъурбур тир. Гъавиялай районда цийи мектебар эцигзавайди ви-периз акун рикл лап шадардай кар я”.

Мянракатдин эхирдай, яру лент атуналди, Нариман Абдулмутилибов мугъманарни галаз мектебдин дараматдин къенез гъахъна.

Нумрадай къела:

Жемият

Арзайиз гъай ни лугъуда?

Гъукумдин идарайра къуллугъдал тайнарнавай гъар са касдин буржи вичин къуллугъдин визифаир намуслувилепди къилиз акудун я. Мадни ачухдиз лагъайтла, вичин хуъре, районда, шегъерда яшамиши жезай жемиятрез, ағвалийриз риклини сидкыидалди къуллугъ авун, абуруз чиндер дердияр түккүриз, месэлайра гъялпиз күмек авун.

► 3

Юбилей

Сөгънедал фейи уъмуър

Мирзебегал, гъелбетда, газа зеъмет акъалтзавай. Амма халис пешекарши чентинвилер алуудиз хъана, сөгънедал мадни маналу ва таъсирлу тамашаар, къаматар къевз эгечина. Лезги театрдин сөгънедал режиссер Мирзебег Мирзебегова 70-дав агақна тамашаар эцигна. Алава яз Табасаран театрдин сөгънедални ам ҷудалай виниз тамашайрин режиссер хъана.

► 4

“ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН” - 100 ЙИС

Милли журналистика:

Цийи девир - Цийи газет

А. У. Саидова авай кимивилер, чин къун тауна, ачухдиз лугъудай. Вичин фикирра садалайни аслу жедачир. Гъавиялай къуллугъдиз вине авай бязи чиновнизи ам хуш тушир. Гъатта вил къядай. Адан пешекарвал масадахъ авачир...

► 5

Яшайиш

Гзафбуруз течир къезилвилерикай

Пуд ўис жедалди яшда авай ва газа аялар авай хизанрай тир 6 йисал къведалди яшда авай аялриз государстводи пулсуз дарманар гузва. Дарманрин сиягъ гъар йисуз тестикъарзава.

Аядлиз гәрек дарман поликлиникадин педиатрии тайинарзава.

► 7

Меденият

Халичайрин устад

Хадижатан “Ахцах”, “Гүнней”, “Шалбуздаа”, “Мурад”, “Бадедин хтар”, “Риклини нураг” тъварар алай чешнайрии халичайр а маъкамда вирибурун мецел алай. Султановадин халичайрин чешнайрии декоративный милли нюхиширини геометриядин къалубрин, хайт тъебиатдин гъузел шикилар аквазава.

► 9

Хабарар

“В.Аликберован аламатдин аламар”

Гъикл Мурсал Аликберов Украинаидиз акъатнатла, ана хизан арадал гъанатла чун патал сир яз амукъазава. Ватандин Чехи дядедин йисар тир. Гзафбур дарманри тайинарзава. Нариман Абдулмуталибов мугъманарни галаз мектебдин дараматдин къенез гъахъна.

► 12

Дагъустанийиз эвер гана

Алай йисан 1-сентябрдиз, Махачкъаладин 26-нумрадин юкъван школадиз фейила, РД-дин Кыил Владимир Васильева дагъустанийиз Роспотребнадзордин истемишунал амал авуниз эвер гана.

Региондин рэгбери къейд авуна хьи, мукъвара кыиле фейи Оперативный штабдин заседанидал, республикада стажемдик азарлубур газф жезватлани, къадагъадин шарттар көвируп тавунин

къарап акъуднава. Рикел хүн лазим я, зул ОРВИ-дик ва гриппдик начагъ жедай вахтни я. Корона-вирусдин түгъвални хаталу яз амазма.

Гъайлла, малумарна РД-дин Кыил, къе гъар са кас гъявурда тун лазим я. Начагъ тахъун патал чавай истемишавай вири къайдрайр амал авун чарасуз я. Газф инсанри хийир-шийирдин (мехъяр, хай ийкъар ва икъл) мярекатра иштиракзава ва акваз-акваз

больницийиз аватзаябурун къадарни артух жезва. Адеддин гъар ийкъан серенжемар тамамарун лазим я. Амма гзафбуру гъилер, чин чуухъязвач, маскаяр алукъизвач. Анжакъ полицейскийи и истемишишурал амалзана. Шеъгердай маскаяр алукъинавай касни лап къитдакъ аквазва.

Владимир Васильева гъакл рапар (прививкая) ядай вахтиздини рикел хана: "Чи агъалийрин саки са пай прививкрайв заландиз эгеч-зава. Хейлин диде-бубайри чин аялриз рапар ягуникий кыл къа-къудзана. Ихътин кардиз рехъ гана къандач. Вакцинациянчирасуз авуна къланзай кар я. Ам сифте нубатда муаллимиз ва духтуриз ийди. Им дузыни я, гъикл лагъайтла, абуру аялрихъ галаз къвалахзана.

За винидихъ лагъайвал, гъеле режим къевиди ийизвач, амма чна виридавай Роспотребнадзордин истемишишунар, иллаки общественый транспорта аваз фидайла, къилиз акъудун истемишава".

Диде-бубайрихъ галаз съубетдай вахтундани республикадин Кыил чирнан маскаяр алукъуниз эвер гана.

Къвалахдай алава чкаяр

Дагъустандин Гъукуматди гъилевай йисуз АПК-дин хиле 6,7 агъзур касди къвалахдай чкаяр арадал гъидай фикир авайдакай лагъанай. Гила и рекъем 10 агъзурдал хкидай хиял ава. Идан гъакъиндай, аллатай гъаф-теда РД-дин Кыил Владимир Васильева галаз гърьышми хъайила, РД-дин хурурн майишатдин ва сүрседин министр Абзагир Гъусейнова малумарна.

"Эгер йисан сифте къиляй чна и хиле къвалахдин 6700 чка тешкилун хиве къунайтла, гила чахъ мумкин-

вилер газф хъанва ва хурурн майишатдин карханайра 10726 касди къвалахдай чкаяр арадал гъида. Гъар райондин ва хурурн майишатдин карханайрин мумкин-вилер фикирда къуна, чна маҳсус картаяр түккүрзава ва йисан эхирдалди абур умъурдиз кечирмишавай гъалдал гъччива. Гъелбетда, налогрин къуллугъдин къумекни галаз", - лагъана А. Гъусейнова.

Дагъустандин статистикадин управлениди гай 1-августдин делилралди, республикада регистрация авунтай бейкаррин къадар 84,6 агъзур касдив агақъизава.

Меркезда йиғен мусибат

- 1-сентябрдин йиғен сятдин 10 тамам жез 17 декъикъа амайла, Махачкъалада Гъамидован күччеда авай 59 «а» нумрадин газф квартирайрикай ибараттир 5 мөртебадин къвалерин 4-мертебада цай къунвайдакай пожарный къилин пунктуниз и мусибатдин шагъид хъайи касдилай хабар атана, - хабар гузва РД-дин МЧС-дин РД-да авай Кыилин Управленидин пресс-къуллугъди.

Тади гъалда и чадал (1-нумрадин вызовдин рандин расписанидал асаслу яз) 10 касдикай ва 3 машиндикай ибарат тир цайар къунайкай къутармашдайбурун (пожарно-спасательный) подразделенийин къуватар рекъе туна.

Цай къунвай чадал сятдин 10 тамам жез 7 декъикъа амаз агақъай къараулдин къуллугъдин начальники цай къунвай квартирада инсанар аваз хъун мумкин тирдакай хабар гана (1-БИС нумрадин вызов малумарна). Анал алата таъватар - 20 кас ва 6 машин, гъа гъисабдай яз цайар къунайкай хънал ва газдин тадаракар ишлемишунал гъалтайла хатасузвал таъминарунин законодательстводин истемишишунар къилиз акъудунизи къимет гуда.

Газет чадиз вахкудайла, малум хайивал, цай къуниз талука яз Дагъустандин прокуратуради ахтаршишун тешкилнава. Алай вахтунда цай къунин себебай къил акъудзана. Ахтаршишунрн нетижада жавабдар касарин къвалахдиз, гъа гъисабдай яз цайар къунайкай хънал ва газдин тадаракар ишлемишунал гъалтайла хатасузвал таъминарунин законодательстводин истемишишунар къилиз акъудунизи къимет гуда.

Прокуратуради газф квартирайрикай ибарат тир къвалае яшамиш жезвай агъалийрин ихтиярар хънни гъччивилек кутунва. Россиядин СК-дин Дагъустан Республикада авай Силисдин управленидин делилралди, цун хура къве квартирада яшамиш жезвай

късар гъятна. Мадни хабар гузвязвал, цай къур къвалае къве аял телефон хъана. Адалай са мертебадин винел къвалае яшамиш жезвай жегъил дишегъли ва адан гъвичи къве аял угардин газдилай зеърламиш хъана къена.

Уголовный дело къарагъарнава.

* * *

Чна умудзава хъи, ихътин мусибат арадал атунай талука органи къил акъудда. Тахсиркарри жаваб гуда.

Цай къунин себебар гъхътибин бур ятла, гъелеги чизвач... Амма чаз цайар къунайкай хънин ва хатасузвал таъминарунин къайдарлам амал авуниз, мукъятивал квадар тавуниз мад сеферда эвер гуз къланзана. Зул алукъинава. Къвалера чимивал гудай (газдин, электрический) тадаракар ишлемишдай вахт мукъва жезва. Гъаниз килигна, гъар са касди абур ишлемишдадли вилек гъавурдик квай пешекаррив ахтаршишун туртла, лазим аваз хъайтла, ремонтна (ва я цийибурлди эвзана), жуван ва хизандин умъурддин, гъакл сагъламвилин патахъай къайгъу чу-гуртла, хатасузвал таъминарийтла, хъсан я.

Коронавирус: эхиримжи рекъемар

РД-дин Роспотребнадзордин делилралди, 2-сентябрдиз Дагъустанда коронавирус акатайбурун къадар 11145-дад агақъинавай. Эхиримжи юкъуз коронавирус акатай 72 кас дузыздал акъудна.

Гъа са вахтунда духтурилай начагъ хъай 9745 кас сагъар хъийиз алакъинава. Санлай къачурла, республикада 402873 кас ахтаршишнава. 2294 кас, амайбурукай чара авуна (изоляция), къвалахдай ава. Дагъустанда коронавирусдик 502 кас къена.

Кыилин редактордин гаф Вири сад я

Мегъамед ИБРАГЫМОВ

Августдин эхирра Махачкъалада Владимир Васильеван рэгберилик кваз кыле фейи образованидин идарайрин къуллугъчирин совещанидал Дагъустандин Кыили вичин тъварцел Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман Абдулмуталибова рекье тунвай чар къелна. Күрелди лагъайтла, чарче райондин кыли Къасумхъурел 150 къелдай чка авай мектеб эцигнавайдакай, мад къве хуруре 440 ва 120 чка авай мектебин дараматар хажжавайдакай хабар ганвай. И кардихъ галаз алакъалу яз, ада республикадин кылие авайбурувай райондин мектебар патал цийи автобусар чара авун тълабнавай.

Мярекатда иштиракавай РД-дин образованидин ва илимдин министр Уммупазил Омаровади Нариман Абдулмуталибован тълабун кылиз акъудда лагъана гаф гана.

Гүргүүнлай Владимир Васильева вичи совещанидин сергъятра аваз виридан вилек Сулейман-Стальский райондин кылинин чар къелунин себебдикай лагъана. Адан гафаради, Сулейман-Стальский райондин налогар квадатун 106 процентдин таамарнава. И делилди муниципалитетдин хъсан еридин къвалахдин гъа-къиндай шагылдазала.

"...Газф районон налогар квадатун тешкилунин къвалахдай зайдифиз къвалахзавай муниципалитетар гъатнахай сиягъра аваа", - къейдна республикадин Кыили.

Шеърринни районин кылерихъ элкъвена, ада алата хъувуна: "Күнне чавай къумек тълабдайла, рикел хүх, чнани күнне чи умуми сал-мулк-бюджет квадатунин карда иштиракдайдак умуд кутазва. Чна пулдин таъматар гъиниз фидатла къалурзана, делилралди мягъкемарзана. Инлай къулухъни чи гъерекатар гъа ихътинбур жеда. И четин йисуз чна гъар юкъуз бюджетдиз къевзвай таъматрин къадар артухарунин месэладиз къетлен фикир гана къланда. Гъа вахтунда чна генани паре мээлэйр гъялда".

Республикадин вири шеъррин, районин вилек лезги райондин агакъунар къейд авун, тълбетда, дамах кутадай кар я. Мадни са кар риклиз хүх я: къенин руководстводи, са вахтара адет хъайвал, гъар нин хъайтлани тарифарзана. Яшайишдин жураба-жүрэх хилера агакъунар къазанишишавай, везифайрив намуслувиледи эгчизавай, хиве тунвай къвалах хъсан ери аваз къилиз акъудзавай муниципалитетриз, анын кылерипут кутугай, лайхху къимет гузва. Идалайни гъейри, республикадин районарни шеърэр "жуванбурун" "чарабуруз", "дустаризни" "дүшмәнриз" пайзава. Республикадин руководство патал вири сад я виридав сад хыз эгчизава. Къуллугърал миллетдиз, мукъавилиз, хванахаввализ килигна тайнарава. Вирибурув сад хыз эгччуну гъахъвал арадал хана. Икълтириди мукъвара урус чалал "Лезги газетдин" сайтда чап авур журналист Абдулафис Исмаилован "Слышат звон - не знают, где он" макъаладин къейднава. Авторди "Дагъустанда чехи коррупционерар дустагъара тунилай гъейри, мад са дегишвални кылле фенач, республика вилек физвач" лугъуз, гъукумдин кылле-вайбурун къвалахдилай наразивалзайбуруз абур гъалат жезвайди мисалралди субтазава. А. Исмаилован фикирдалди, Дагъларин улквела хъсан патахъ газф дегишвилер кыиле фенена. Чешнэ яз, ам къиблепатан районрикай рахазва.

Сулейман-Стальский район вилек йисара республикадин кыллевайбурун рикелей алатнавай муниципалитетрикай сад тир. Дагъустандин кылиз Владимир Васильеван тайдалай къулухъ гъалар дидай дегиш хъана. Райондин кыл Нариман Абдулмуталибова са интервюда къейднава: "Пуд йисан къеңе Владимир Васильева тешкилай Гъукуматди Сулейман-Стальский райононда 30 йисуз ийз таҳъай къвалахрлай паре авуна. Вични - яшайишдин вири хилера. Цийи мектебар, духтурханаяр, рекъер, инвестицияр, хурурн майишат...". Кыру гафар тахъун патал мисаларни гъиз жеда. Хейлин йисара сакланы күлк гъиз тежевзай "Сардарху-Даркүш-Къазмаяр" водопровод, республикадин кылиз Владимир Васильеватайла, федеральный госпрограммадик кутуна. Са гъвччи девирда вилек йисара тавур къван крат кылиз акъуднава. Объект ци тамамдиз кардик акатдайвал я. 1988-йисалай инихъ Агъа Сталь-Къазмайрал эцигиз гъиле къур мектебдин дараматдин къисмет генани агъурди хъана. Гила гъамни "Хурурн мулкар вилек тухун" программадик кутунва ва 400 чка авай 3 мөртебадин мектеб эцигдайвал я. 2013-йисуз ишлемишиз вахкун пландик кутур Эминхурун мектебни 2018-йисуз кардик акатна. Владимир Васильеван күмекмадалди.

Дегишвилер Мегъамадхурун райондани кыиле фена. Вичин макъалади А. Исмаилов абурукай гегъеншдиз раханва.

Са гафуналди, аваданлувилин къвалахар саки гъар са шеърьера, районда кыиле физва. Ибур вири республикадин руководство ди тухузвай дузыгъун, гъахълу сиясадин нетижаяр, бегъерар я.

Йикъян месэла

Хийир ЭМИРОВ

Ахтын вахтар хъана хыи, са 50-60 ийс идалай вилик, лап дагъларинни рагарин дагъарда чуныух хъанвай хүрьяд гъукумдин идараириз, гъатта Москвадиз кхъе арзада-чарче авай делилар ахтармиши, жавабдар инсанар къведай. Ахтармишдай, гъахь-батул тайнардай ва клеви серенжемарни къабулдай. Законсувилиериз рехъ гайбуру къуллугърилайни алуддай. Гъахъвал патал майдандиз экъечинавай зегъметкешдин, агъалийдин тереф хуьдай. Икътирийлай государстводин, гъукумдин, къвдайр хуьдай органа ва маса идараира къуллугърал алай ксар законрал амал авуналди квалахис алахъдай. Жезмай къван къанунсувилиериз рехъ гудачир.

Амма къе чавай икъ я лугъуз же-доч. Гзаф вахтара, са гъихтин ятланы месэла гъялиз тежез, клеве акланвай зегъметчи инсанар вучдатла, нин патав фидатла, нивай күмек тлабдатла чин тийиз амульзана. Властдин идараириз кхъизвай арзайриз гъай лугъудай касни жезвач.

Арзайриз гъай ни лутъуда?

Къиблепатан Дагъустандин газдин линияр тухванвай вири хуьрерин агъалийар арзайра гъатна. Абуру районрин, республикадин идараиризни газдин идараира чипел илитизавай артухан, къалп буржарикай, къвалериз къвз, чли са къуллугъни тийиз, техобслужванидин пулар къачувайдай-кай гъар ийсуз арзаяр кхъена. Гъар вацара кай газдай ганвай пуларин квичтияни, счетчикин гысабарни газ чин гъахълу истишишнаар тестикъа-риз клан, газдин идараириз фена. Амма вири алахъунар гъаваинбур хъана. И ламатл татугайвал бязи чайра гилани давам жезва.

» Гъукуматди, алай вахтунин шартлаар, экономикадин муракаб гъалар, бейкарвилин къадар фикирда къуна, яшайишдин читин шартлаара гъатнавай инсанриз, хизанриз күмекар гузва, и ре-къериз миллиардралди пулар чара ийизва.

"Дагэнергодин" карханайрилай нарази агъалийни гзаф я. Сулейман-Стальский, Мегъарамдхурун, Дербент ва гъакл маса районрин агъалийрин хуьрера мукъват-мукъват йикъян ва ийфен акатай вахтунда эквер ххадарзайдакай шел-хвалзана. Гар авай, еке марфар къвзайвай вахтара эквер ххудунин гъавурда агъалийар аказвава, амма адеддин йикъара сятералди, ара-бир суткайралди экверий-кай магърум авун - идан гъавурда аказвава. Гъикъян арзаяр авунатланы, и татугай гъалар давам жезва. Вучиз икътирийлайвай ийизва.

Школайрин муаллимрингин рикелай алат тавун герек я. Хуьрерин школайра квалахавай муаллимрингин коммунальный къуллугърай, газ, электроэнергия ишлемишунай къезилвилер ганвай. Газ авачир, пичера кълас, цивин кузвой ксариз абур маса къа-чудай пул гузвой. Цлуд ийс идалай вилик адеддиз элкъевнай и серенжем тахъай мисална. Муаллимар гъарик хъана амульзана. Цивинар, кла-расар къачудай мумкинвални амульзана. РД-дин Халкъдин Собранидиз квазни кхъена. Амма хуьрерин аялриз чирвилер, тербия гузвой ксар гъу-

куматди тайнарнавай къезилвилери-кай саки магърумна. Анжах эхиримжи са шумуд ийсуз и месэла са жувреда гъялнава.

Чайрал социальный хилен везифаляр тамамарзавай идараирин къуллугърилайни гзаф арзаяр ийизва. РФ-дин Гъукуматди ва Дагъустандин Гъукуматдин кесиб, набут агъалийриз, гзаф аялар авай хизанриз, бейкарриз, сифте яз хусуси кар (бизнес) ачухиз кланзайбуруз жуьреба-жууре рекъерай къезилвилер, субсидияр, къумекдин пулар гунин гъакъиндай законар акуднава. Амма талуку идараирин къуллугъчийри чипин патав къвзэвай ксар, къвалах тукъуру тийиз, пака хъша, мадни флан справка хуваш лугъуз, инжилу ийизва, вар-царапди кесиб инсанрин крат тукъурузач. Бязибуру герек чайриз арза-ферзе ийизвайтла, гзафуру и кардикай къиль къацъудзана, вучиз лагъайтла, крат тукъурудайдахъ, законар чурузай къуллугъчийриз клеви серенжемар къабулдайдахъ инан-мишвал амач.

Инал ихтиин са кардал фикир желб ийиз кланзана. Гъукуматдин идараира къуллугъдадай тайнарнавай гъар са

атанвай чараги (76) шагыдвалзана. Абуру къарагъарнавай, гъялун истемишишавай месэлэяр жуьреба-жууре бур я. 24 чарче хуьрера школаяр, аялрин бахчаяр, спортзалар эцигун, 14 чарче МФЦ-дин идараира агъалийрин дердийрив къайгъударвиледли эгечун, 8 чарче хуьрер аваданламишун, къучеяр, рекъер къайдадиз гъун, 11 чарче медицинадин, культурадин драматар ремонт авун истемишишава. Чеб хъвдадай хъсан еридин ва дигидай ятаралди, хуьрун майишатда зегъмет чулагвазвайбур бес къадарда чилералди, субсидийралди таъминарунин, недай-хъвдадай шейэрин къиметар хаж тавунин, чкадин медицинадин идараира бес къадарда дарманар тахъунин гъакъиндайни кхъенна. Министерстводи РД-дин Кылигин ва Гъукуматдин Администрациядиз ганвай малуматдай аквазвайвал, атанвай чараги 50 чарче къарагъарнавай месэлэяр гъялнава. Алатай ийсуз министерстводиз 731 чар атана. Абурукай 570 чарчиз талуку къарарап акудна.

Агъалийри чеб нарази тир месэлайрикай, чипин истемишишни ксар иялар ийизвайтла. Икътирийлай къуллугъчийри чипин патав къвзэвай ксар, къвалах тукъуру тийиз, пака хъша, мадни флан справка хуваш лугъуз, инжилу ийизва, вар-царапди кесиб инсанрин крат тукъурузач. Бязибуру герек чайриз арза-ферзе ийизвайтла, гзафуру и кардикай къиль къацъудзана, вучиз лагъайтла, крат тукъурудайдахъ, законар чурузай къуллугъчийриз клеви серенжемар къабулдайдахъ инан-мишвал амач.

Агъалийри чеб нарази тир месэлайрикай, чипин истемишишни ксар иялар ийизвайтла. Икътирийлай къуллугъчийри чипин патав къвзэвай ксар, къвалах тукъуру тийиз, пака хъша, мадни флан справка хуваш лугъуз, инжилу ийизва, вар-царапди кесиб инсанрин крат тукъурузач. Бязибуру герек чайриз арза-ферзе ийизвайтла, гзафуру и кардикай къиль къацъудзана, вучиз лагъайтла, крат тукъурудайдахъ, законар чурузай къуллугъчийриз клеви серенжемар къабулдайдахъ инан-мишвал амач.

Республикадин силисдин комитетдиз зур ийсуз 4314 чар атана. 496 чар республикадин прокуратурадиз, 922 маса ведомстворийз ракъурна. РД-дин информатизациядин, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерстводиз алай ийисан 2 кварталда 24 чар атана ва 20 чарчиз талуку яз месэлэяр гъялна.

Республикадин МВД-дин идараирин арза ийизвайбур гзаф я. Вучиз лагъайтла, къайдаяр хуьзвай органрин бязи къуллугъчийри чипин законрал амалзана, агъалийриз къанунсуви-ледли эгечизава. Анализ авурла, малум хъайвал, паря чарара дознание ийизвай подразделений гзаф закон-сувилериз рехъ гузвайдакай, ахтармишнаар дузыдаказ тухун тийизвайдакай, гзаф вахтара жуьреба-жууре багъайралди месэладиз, чарчиз килигун яргъал веъзевайдакай, алазни алализ инсанар инжилу ийизвайдакай кхъизава.

Гъукуматди агъалийрин игтияжар таъминарун, абурун дердийрих ябакалун, абуру къилиз акудун патал гъукумдин органрин къуллугъчийрин хиве еже жавабдарвал тунва. Арзайриз, чарариз килигдай вахтар тайнарнава. Икътирийлай чипин ва ячин тлаб-бун, наразивал, теклиф кхъенвай касдин чар пуд йикъян къене регистрация авун лазим я. Интернетдай ракъурнавай чар яз хъайтла, эгер касдиз электронный почта аватла, гъилегъилди чар агацкавайдан гъакъиндай хабар гузвайди я. Гъар са чарчин гъакъиндай талуку идараиди, ведомстводи са вацаран вахтунда жаваб гун лазим я. Чар талуку маса ведомстводиз ре-къе тунваз хъайтла, идан гъакъиндайни малумарун герек я.

Республикадин инсанрин ихтияжар хуьзвай векилханадин къуллугъчиди къеид авурвал, жаваб тагана, килиг тавуна амульзавай чарара, арзайрай тахсир гъа авторрин хиве тъгтава. Бя-зибуру чипин чарара тайин тир месэлэдикай ачуходи, гъавурда акудайвал, чипин фикирар, наразивилер делилламишна кхъизава. Бязи чарар твэр, фамилия, яшамиш жезвай чка алачирбур жезва. Гъавилай, гъи идарадиз кхъиз хъайтла, анат дузыгъун жаваб гана кланзаватла, винидих къеид авунвай месэлэяр фикирда къуна кланда.

Пулар ахъайнава. Амма...

Абад АЗАДОВ

Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путин Федэральны Собранидиз келай Чарче ульквидин агъалийрин яшайишдин месэлэйриз талуку гзаф хъсан теклифар ва абурумурдиз кечирмишунин гъакъиндай РД-дин Гъукуматдиз къетли тапшуругъарни гана. Образованидин хилез талуку яз школайра гъвечи классра келзавай вири аялар чими хуьрекралди таъминарун ва классдин руководителзри алава яз пулар гун (5 агъзур) школайрин коллективири ва диде-бубайри хушдиз къабулна. Идан гъакъиндай РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Татьяна Голиковади регионрин кылерих галаз тухвай онлайн-совещанида мад сеферда рикел хана. Вири регионриз гъвечи классрин школникар чими хуьрекралди таъминардай пулар рекье тунва, хъламайди чайрал, школайра и кар тешкилун я.

Пара хъсан месэла я. Шегъерин школайрикай ра-хун лазим къвзэвач, абуру саки вири алай аямдин истемишишунриз жаваб гузвайбур ява абурухъ хъсан столово-яр, кухняяр, пешекар ашпазар ава. Бес хуьрерин школайрин дирекцийри вуч авурай? Районрин, хуьрерин администрацийрин кылери вуч авурай? Аялриз школада чими хуьрекралди таъминардай пулар рекье тунва, хъламайди чайрал, школайра и кар тешкилун я.

Чаз виризад хъсанандиз чизва, хуьрерин школайрихъ, сад-къвед квачиз, я столово-яр, я пищеблокар, я алава драматар, я хъвадай, я чими яд авайди туш. Де лагъ, абуру и хъсан къвалах - президентдин тапшуругъ гъикъ умурдиз кечирмишдайди хъуй?

Чав агакъизавай хабаррай аквазвайвал, чайрингин образованидин управленийрин чехибуру школайрин директорар квятла, абурухъ галаз и четин гъалдай гъикъ эгечдатла лугъуз веревирдзана. Кар ана ава эхир, гъар са школадин дирекцийди школа, управленици региондин министерство, министерстводи республикадин Гъукумат, аддани Москва гъвечи классрин аялар чими хуьрекралди таъминарунин къвалах дузындахъ тешкилнавайдан гъакъиндай малумат гана кланзана. Ахъайнавай пулар ишлемишавайди тестикъарун лазим я. Амма гъакъикъатда ахътин мумкинвал хуьрерин, поселокрин вири школайрихъ ава.

И икъвара Дербентдиз чирхирдин меҳъерик хъфин кысмет хъана. Хейлин танишарни гъалтна. Адёт тирвал, ихтилатарни авуна гъа, лугъудайвал, хуькур тавур са месэлани тунч. Муаллимири чипин дердини рикелай алуднач. И мақалани абурун ихтилатрихъ ябакалай, кхъейди я.

- Чун чи Президентдилай, Гъукуматдилай пара рази я, - лагъана Назир муаллимири, гъвечи аялриз чими хуьрекар гун тешкилун абурун ва диде-бубайрин гъакъиндай къайгъударвал чуугун я. Чаз аквазва, хуьрун диде-бубайрихъ экъунахъ, аялар бегъемдаказ тунан гана, школадиз рекье твадай мумкинвал авайди туш. Руфуна бегъем затлай авачир аялдин мефтехерини дузы къвалада эхир. Гила чун и важибул кар гъикъ тешкилдатла лугъуз ава. Директордивай са вацара хъайтлани аялриз чими хуьрекар гун истемишишава. Школадин патав яшамиш жезвай ксарин къвалера хуьрекар гъазурна кланда. Гафаралди хъсан аквазва. Амма - кардалди? 80-100 аялдиз школада чими хуьрекар гун патал чехи класс, къапар, туурап, шишер, чашкайра ва маса шайэрни герек къвзева. Ядни авачир чкада гъар юкъуз виш касдиз хуьрекар гъазурун, абуру школадиз гъун, аялриз гун, жери кар туш. Идалайни гъейри школадин туалетдани чимивал тунч кланзана. Чимивал гудай система авачир чкада и кар гъикъ ийидайди хъуй?

Суалар, дугъриданни, дузыбур я. Инанмиш я, исята гзаф школайрин директорар ва районрин образованидин управленийрин начальникар клеве гъатна. Инал мадни суал къвзева: вучиз республикадин Гъукуматдиз хуьрерин школайра столово-яр, пищеблокар эцигунин гъакъиндай серенжемар къабулчак? Абуруй магърум чайралди сад-вад хуьрун ваъ, вишералди хуьрерин школайр ава. Заз инанмишавал ийиз кланзана. Районрин админис-трацийрин кылери ва республикадин Гъукуматдиз хуьрерин школайра келзавай гъвечи аялар чими хуьрекралди таъминардайвал серенжемар къабулда.

Дагъустанийриз мергъяматтуу краирин къил кутун хас адёт я. Республика "Виш школа" программадиз рехъ ачхайланы, мумкинвал авай хейлин ксари хусуси харжийрихъ школайр ремонт авунчик чипин пай кутуна. Виш чекадал 150 школа ремонтуна. Гилани меценатар, спонсор майдандиз эгечайтла, пис туш. Эгер хуьрун, райондин администрацийрихъ гъар са хуьрун школадиз столовой, пищеблок эцигдай таъкъатар авачирла, и кар абуру чипин хиве къачунайтла, паря хъсан жедай. Иллаки диде-бубайри ва чи пакадин юъ тир аялриз паря рази-валдай.

Дагъустандин халқын артист Мирзебег Мирзебегован - 70 йис

Абдуслим ИСМАИЛОВ

Вири умурда лап гъвчли чавалай мукъвади ва жуванди яз хайи хурунви ва къуниши, дуст ва яратмишунрин карда жуван шерик, анжак вичин умурдин ва къисметдин иеси яз вахтсуз дүньядай фейи касдикай рахун тежер къван четин я!

Ятланын рахана къланза. Амма гъайифрин түккүльши, фикирин перишанеили ва хажалатдин дериниши вун къевера төвзва. Абуру вун гафаралди лугуз тежедай хытн руъядин иччилиши ялазава, умурдин фанавилин чилини чугазава. Амма муттюльгъ хана виже къведач - гаф лагъана, садрани акъат тийирвал рикле къуна къланзаа.

Зи гаф Дагъустан Республикадин халқын артист, Лезги театрдин къилин режиссер, агъзуралди тамашачириз гъурметлу, амма абурун каларин ва дүйнен ван авачиз, 3-сентябрдиз тамам жездай 70 йисан юбилейдади къуб варз амаз апрелдин эхирра умурдай фейи актер ва режиссер Мирзебег МИРЗЕБЕГОВАКИЙ.

ван къит тиртлани, чи аял вахтара хурункъвалин шадвилерик вирида пай кутадай. Риклини сидкъидай кутадай. Шадвал ийидай себ авачизни, шадвал къурмишиз алакъдай. Лугун чна, хуруп зино атун - им шадвал

Сегънедал фейи умур (Дустуникай гаф)

- Къиникъар инсанрихъ галайдай я. Чи Мирзебеган яшар 70-дав агакъзавай. Акъван умурар тақунани, гафбур рекъизва. Амма адан къиникъихънди хун лазим тушири. Виридалайни агъур хайиди чи хизан патал са кар я: я рекъидайла, я агъба дүньядиз рекъе твадайла, адан гъульяна вичин багърияни ярап-дустар, саки 50 йисуз зегъмет чугаза төвздин колективни тамашачияр, Дербент шеъгердин ва лезги районрин жемятар авачир. Адан къиникъ зегъримар коронавирус-дихъ галаз алакъалуди хана. Актер, режиссер яз, акъван йисара иви граз хайи рикливай вирусдиз дурум гуз хъанач. Гыйиф чи Мирзебег..

Мирзебега, гаф йисара эцигна, яшамиши жедай гъалдиз гъана, амма вичив анин винизвилерик лезет къаҷуз таҳхъадинади къвале курпашмандиз азуқна, чаҳъ галаз ихтилатдик квай адан умурдин юлдаш Сонядин меңелай алатай и гафарал чавайса келимани алаба хайииз хъанач. Вучиз лагъайтла чнани гъвкли фикирзай. Чунни, бағыа ва играми касдин къиникъи хызы, ам дүньядай фейи вахтуни ва төгъердини къарсурнавай.

Мирзебегакай чулав хабар агакъай сифте сянина Мегъарамдхурун райондин къиль Фарид Агъмедова вичин истаграмда къъенай:

"Им эхиримжи вахтара зал агакъай чуру хабаррикай виридалайни заланди я. Мирзебег Мирзебегов чи райондин, чи хурун дамах тир. Дагъустандин халқын артист яз, вири республикадин дамахни тир. Гыйиф ва мад сеферда гыйиф! Им чун вири патал зурба магъумвал я. Келеви Мирзебеган къамат чи риклера дайм сағъ яз амуқда. Келеви Мирзебеган тъвар чи халқын тариҳда гъашышалту яз къында...

Мирзебег 1950-йисан 3-сентябрдиз Къасумхурун райондин Келедал дидедиз хъана. А чавуз зи пуд 70 йис жезвай. Вучиз зун жувакайни рахазва лагъайтла, са хуруе, са йисара хана, са рекъерани жигъирра къекъвез чехи хана, вири умурдани садан кардик мұкъудан бигъ кваз хъайи инсанрикай кылди рахун четин кар я. Идалайни башкъя, чи къвалерин арада авайди са гъвчли сал тир. Зи дах Абумислим (Абусен) и патара тъвар-ван авай зурнечи тир, Мирзебеган дах Къадир - дадламчи. Чи хуруе анихъ амуқрай, къунши хурурени мөхъерар жезвайдан муштулух чи магъледай, чи къвалерай ван жедай. Вучиз лагъайтла мөхъер башламишдалди вилик къавалри чин зурнеч-далдам гъазурдай, къуқда твадай. Бес чун, аяларни, и арагъ-бурагъирин, къайгъурин-гъазурвилерин иштиракчияр туширни! Мегер абури риклелай алудиз жедай йисар ва йикъар тирни!

Са кар къейд тавуна жедач. Абури гъакъ-

Тамаша башламишна. Мирзебег сегънедал атун гурлу капаривди къаршиламишна. Гзафбурун вилерилай, сифтени-сифте дидеддини бубадин, гъелбетда, шадвилин нақвав ахалына. Жуваз и тамашани, жемятди ам къабулай жүрени акурвия за "Коммунист" газетдиз макъала къхъенай, вични жуван умурда сад лагъай макъала.

Мирзебега къвердавай четин ва бажарыгын алакъунар, чехи устадвал истемиш завай ролар тамамарзавай. Ам гъатта Ленинан ролдани къугъуванай. Амма, зи фикирдалди, "Лир пачагъ" тамашада къилин ролда къугъувай Мирзебега режиссер М. Рамазанова вичел авур чехи ихтибар лайихлудаказ къилиз акъуднай. Шекспирин акъван таъсиру, мана-метлебдин, къилихрин жигъетдай са шумуд къатар авай трагедияда къилин роль тамамарун, вични чи театрдин шартара, - им яратмишунин рекъе Мирзебеган игитвал тир. Заз чиз, и тамашадил гъульяни Мирзебег вичихъ мадни инанмиш хъанай, гаф ролар ада регъят акъвазнай.

Алатай асирдин 80-йисар Лезги театрдин четин девир хъанай. Багыш Айдаев рагметдиз фенвай. Режиссерий сад азарлу хъан-

Мирзебегал, гъелбетда, гаф зегъмет акъалтзаяй. Амма халис пешекарвии че-тинвилер алудиз хъана, сегънедал мадни маналу ва таъсиру тамашаяр, къаматар къвез эгечина. Лезги театрдин сегънедал режиссер Мирзебег Мирзебегова 70-дав агакъна тамашаяр эцгина. Алава яз Табасаран театрдин сегънедални ам ғудалай виниз тамашайрин режиссер хъана.

Къваладиз къиметни гузай. 1996-йисуз Мирзебег Мирзебеговаз Дагъустандин лайиху артистылин, 2007-йисуз республикадин халқын артистылин чехи тъварар ганай.

Мирзебегаз четинвилер гаф акурди я. Вад аялдин буба яз, гъвчли мажибад ше-гъерда хизан хуын регъят тушир. Хурые авай диде-бубадивини къумек агакъариз жезвачир. Мирзебег абурун веледрикай чехиди тирилий, адай гъульяна авайбурун патахайни къайгъу Чугуна, абурунни хизан ва къвал-югъ тешкилна къланзай. Гъавиляй Мирзебегани адан умурдин юлдаш Софьяди, адан вирида Соня лугъуда, масадбурук умуд кутан тийиз, чин хизан яратмишна, аялар чехи авуна. Соняди Дербентдин медучилище күтаянавай. Гъа чавуз жигеррин азаррин азарханадиз медсестравиле фейи ада са чакда къвалахиз яхъчурни ғуд йисалай паря я.

Абурухъ къуд рушни са гада ава. Рушари, эвлениши хъана, гъарда вичин къил хузыя. Чехи руш Саида Арабрин Эмиратора яшамиш жезва. Адан итим араб я. Адан хва, рикл алай хтуп, халис араб Сейф Россиядин гражданин я. Веледрикай виридалайни гъвчиди мурад яз хайи хва Мурад я. Рикл алайди я, аквазтакас чехи хъана, адахъ вичин хизан ава.

Хайи хурун гъич са мярекатдикайни хеччи тийидай Мирзебег мад хъведач меҳъерикини суваррик. Вичин 70 йисан юбилейни адан аквадач. Гъазурвилер аквазвайди тир касди, юбилейдин мярекатрин патахай хъсан фикирар авайди тир. Райондани, хуруни. Къе зазни чизвач, лишанлу югъ гъикл къеид ийидатла. Вучиз ятлани театрдин къилевай къарни киснава. Амма зун инанмиш я хыи, саки 50 йисан умур бахш авур театрдани, вичин хурун жемятдин арадани виридалайни гъурметту чайрикай сад адан тъварцыхъ галаз алакъалу яз гъамишалу амукъда.

- Чна лугъузвайди я жегъилприз, - хурун кимел Мирзебегакай ихтилат квайтала, тес-тиктарьнай агъсакъалри, - халқын артистар, халқын шайрар тек-бир инсанрикай жезва, тек-бир хурурой акъатзая. Чи хуруяя ахътинбур акъатналан чна дамахзана. Абури чи даяхар, чи пайдахар я. Вахтсуз рагметдиз фейи Мирзебегни. Риклек хуъда чна ам. Умурлух гъурмет ийиди чна адан тъварцыхъ галаз алакъалу яз гъамишалу амукъда.

И къве касди - художественный руководитель Эседуллагъ Наврузбековани режиссер Мирзебег Мирзебегова гъил-гъиле аваз, сада - сад маса тагуз, коллективдикъ галаз алакъайра пешекарвала устадвал сад лагъай чқадал эцигиз, гаф йисара санал къвалахна. И касри халқын ибадатханадин миллтивал, чарасуз гереквал квадар тавун патал чеплай аслу тир вири чалишишвилер ийизвай. Ни вич лагъайтлани, абури театрдив эгечизвай гъалди милли драматургия арадиз атуниз рехъ ачухнай. Къе чавай чаҳъ милли драматургия авач лугъуз жедач. Эгер вилик вахтара, лезги автордин анихъ амуқрай, гъатта дагъустанви писателдин пьеса сегънедал йисарилай садра эцигизвайтла, гила, эхиримжи 20-30 йисан девирда, лезги сегънедал эцигнавай чқадин авторрин эссеңин къадар ғудралди гъисабиз жезва. Абурун арада жуван саки ғуд пъесани авайили зазни чехи шадвал ва руъядин къуватар гузва.

И тамашайрин акъалтлай чехи пай зи гъилелай, зи мефтедай ва руъядан гафена, - лугъудай Мирзебега. - Режиссервал четин пеше я... Жуван четин везифаляр къилиз акъудунин гъар йикъан къайгъуря сифте йикъарани, ахпани заз чехи несилдин векилрикай екез къумек хъана. Рагъметту Абдулкъадир Сайдумов, виридан хызы, зи муаллимни тир. Абдурашид Магъсудован гъар са теклиф, гъар са меслят заз багъя тир. Нин патай вич майил хайитлани, за къабулзаявай. Гъакъ хайила, тамашаярни арадиз къвездвай...

Ихътигин бедвал гъикл аталтда рекъе чи?

Мидаимди тушни мегер гъерекат?

Къамат, хурурез, ама эхир рикле чи?

Гъикл лугъуда, къутягъ хъана берекат?..

Лезги чилел веќк къадач ви гелери,

Вацлар санал къватзамай къван гъуллерি...

Сегънечирикай руъядин лувар - Келеви!

Ашарин ирс гъисабнавач гъеле ви!..

29.04.20

вай, мұкъуди, къал-къиждикай къил къақъудна, Урусадин яргъал чайриз акъатнай.

Коллективдин къиле, инай-анай гъиз, чи культурадикай, адан адетрикай хабарни авачир къереддин касар эцигзавай. Ихътин шартлара театрдин гележегдикай фикирзавай касари Мирзебегаз, режиссервилер чирвилер ва гъазурвилер къаҷуз, Москадиз финин теклиф ганай. Иккя ада, Москада Луначарскийдин тъварунхъ галай театрдин искустводин инситуттуда СССР-дин ва РСФСР-дин халқын артистар тир Е. Симонован ва Б. Голубовскийдин, Вахтангован театрдин зурба устадрин гъилек ақатна, са йисан къене режиссервилер сирер чирна. Нетижада ада вичин сад лагъай тамаша театрдин сегънедал эцигна...

Са шумуд йисалай республикадин культурадин министерводи Лезги театрдин къилин режиссервиле, ахпа художественный руководитель Эседуллагъ Наврузбековани режиссер Мирзебег Мирзебегова гъил-гъиле аваз, сада - сад маса тагуз, коллективдикъ галаз алакъайра пешекарвала устадвал сад лагъай чқадал эцигиз, гаф йисара санал къвалахна. И касри халқын ибадатханадин миллтивал, чарасуз гереквал квадар тавун патал чеплай аслу тир вири чалишишвилер ийизвай. Ни вич лагъайтлани, абури театрдив эгечизвай гъалди милли драматургия арадиз атуниз рехъ ачухнай. Къе чавай чаҳъ милли драматургия авач лугъуз жедач. Эгер вилик вахтара, лезги автордин анихъ амуқрай, гъатта дагъустанви писателдин пьеса сегънедал йисарилай садра эцигизвайтла, гила, эхиримжи 20-30 йисан девирда, лезги сегънедал эцигнавай чқадин авторрин эссеңин къадар ғудралди гъисабиз жезва. Абурун арада жуван саки ғуд пъесани авайили зазни чехи шадвал ва руъядин къуватар гузва.

И тамашайрин акъалтлай чехи пай зи гъилелай, зи мефтедай ва руъядан гафена, - лугъудай Мирзебега. - Режиссервал четин пеше я... Жуван четин везифаляр къилиз акъудунин гъар йикъан къайгъуря сифте йикъарани, ахпани заз чехи несилдин векилрикай екез къумек хъана. Рагъметту Абдулкъадир Сайдумов, виридан хызы, зи муаллимни тир. Абдурашид Магъсудован гъар са теклиф, гъар са меслят заз багъя тир. Нин патай вич майил хайитлани, за къабулзаявай. Гъакъ хайила, тамашаярни арадиз къвездвай...

Ихътигин бедвал гъикл аталтда рекъе чи?

Мидаимди тушни мегер гъерекат?

Къамат, хурурез, ама эхир рикле чи?

Гъикл лугъуда, къутягъ хъана берекат?..

Лезги чилел веќк къадач ви гелери,

Вацлар санал къватзамай къван гъуллерি...

Сегънечирикай руъядин лувар - Келеви!

Ашарин ирс гъисабнавач гъеле ви!..

Мердали ЖАЛИЛОВ

Чна “Коммунист” газетди кечирмийш рекъвкай хейлин гегъеншдиз сувъбетна. Гъакъл хунни лазим тир. Гъикъл хъи, 1957-йисалат гатлунай адан рехъ гъам яръиди (34 йис), гъамни вакъйиралди девлетлуди хъана. И йисара чи милли журналистикадин аслу къуватарни, хейлин хъсан адетарни, ирсни арадал атана. Республикадин вири газетрин арада «Коммунист» газетдихъ аквадай хътин лайихлувили, агалкъунар, къуватарни авайди вирибуру гъиссазавай. И кардин гъакъндай а йисара газетдиз гайи чехи наградайрини, тарифдин чаарини, дипломрини, иштиракай чехи выставкайрини шагыдвалзава.

Газетдин хейлин къуллугъчийриз РД-дин, РФ-дин (ССР-дин) дережадани гъурметдин чехи тъвар, шабагъар гана. Газетда къвалахиз, сифте яз “РФ-дин культурадин лайихлу работник” лагъай чехи тъварцис лайихлу хъайи Ноябр Ханкишиеван, Мегъди Мегъдиеван, ахла Агъарица Сайдован, Алаудин Гъамидован, Мердали Жалилован журналистилин ирс махсусдаказ къейд авуниз, чи-рунизд лайихлу я.

“РД-дин культурадин лайихлу работник” лагъай гъурметдин тъвар, маса шабагъар гайибурун десте генани къалин я.

Къурбан Къадиров, Сиражидин Селимов, Зумрият Шайдаева, Зара Файзуллаева, Казим Казимов, Даир Бейбалаев, Шихмурад Шихмурадов, Нариман Ибрағимов, Шаябисмаил Гъажимироев, Денимир Шерифалиев, Шаябабудин Шабатов, Тажидин Мегъамедов, Ханум Шайдабе-

къар са къурбу вахтунда виликан стхайнини вахарин дережадай сада-садан рекъвер атлузай, садавай-садаз Ѹахъар, буржар хъланздавай душманриз элкъувра. Украина, Прибалтика, Гуржистан, Молдова ва мсб. чавай къакъатна.

Дунъядин капиталист ампаяр, къиле Америкадин ва Великобританиядин амадагар аваз, чин мурадрив агакъна. Дунъя санлай дявейринни чапхунрин майдандиз элкъувра. Социализмдин лагерь чилана. Гъавилий НАТО-дин ампайри Ирак, Югославия, Ливия, Афганистан хътин ва маса государствоюра чипиз кланивал дарбадагъна...

щество чукунин, агъалийрин чехи пай кеси биле гъатунин нетижада газет къвиз-вайбурун къадар лап агъуз аватна. Мадрикел хун лазим я: лезги, сифте Цийи Узендей (Къазахстандай) хъиз, Азербайжандин шеъррайнин, хълерайнин (Сумгаит, Мугъан, Храс-Уба), масанрайни катуниз мажбур хъана. Дагъустандиз хтана, ина я къвал-югъ, я къвалах, я мажиб авачиз амукънай.

Гъа шартлара газетдин редакциядин къилиз Агъарица Узаирович САИДОВ (1938-2018-йисар) атана.

РИКИЕЛ ХХИН: А.У.Сайдова газетда вичин рехъ 1962-йисалай подчичкидин,

ахпа корректордин къуллугъдилай башламишна. Газетда къвалихиз, ада Рос-твовдин госуниверситетдин журналистикадин факультетни ақалтларна. Газетда ам пешекар журналистрикай сад хъана. Лугъудайвал, журналистикилин вири мертебай-рай ам, са къарни ахъай тавуна, хаж хъана. Адал редакция да “регъбердинни, лежбердинни” тъварар ақалтна. Яни ам гъакъван вичин кардиз вали, къвалах-

Милли журналистика: Цийи девир - цийи газет

гова, Майрам Магъамдалиева, Надият Велиева, масабур гъа жергедай я. Ибурун чехи паюни алай вахтундани газетдин редакцияда беърлувилилди зегъмет чуѓвазва.

“Коммунист” газетдихъ хъайи хъсан ирс, адетар “Лезги газетди” устадвиллди хвена ва давамарна. Къилин редактор Агъарица Узаирович Сайдов, газетдин къилин редактордин заместитель Шихмурад Шихмурадов, жавабдар секретарь Даир Бейбалаев я.

Газетрин отделрин редакторар: политикадин - Н.Ханкишиев, ам пенсиядиз экъечайдалай къулухъ - Н.Ибрағимов; экономикадин - Жасмина Сайдова, культурадин - К.Казимов, ам пенсиядиз фейидалай къулухъ - Эмираслан Шерифалиев, чаарин ва яшайишдини социальный месэлайрин - А.Гъамидов, ам пенсиядиз фейидалай къулухъ - Рагнеда Рамалданова, литературадин (им цийи девирда цийиз арадал гъайи отдел я) - М.Жалилов.

* * *

Цийи девир - цийи газет. Абурун къетленвилдер квекай ибарат хъана? Гъихътин алакъада аваз абур вилиди фена?

“Лезги газет” тъвар арадал гъайи йисар чи обществодин тариҳда “къегъалви-леринбур” яз гъатнава. (“Лихие” 90-е).

“Къегъалвилер” гаф кавычайра ава. А гаф “ваучеризация”, “приватизация” гафарин эвэз... - “тарашизация” я. Яни а крар чи халкъар патал еке имтиянинни магърумвилерин, гаф ивириар, къулайвилер, хъсанвилер къакъудай, тараший, заланбур хъана. Къилени а чаван президент ва адан къурулушар (чиновникар) авай.

Са низ ятла а йисара хъсанни тахъана амукънан. ССР хътин государство, адан къурулушар чукурнуни чи саки вири хал-

дикай киче тушир, месэлайрин гъавурда дериндай авай, вилик эзигай вири суалар алудиз гъазур кас тир. Гъавилийни адан патав, къумекар кълан, чи къунши вири редакциирин векиларни къведай. Ихътин кар алакъуни пехилбурни арадал гъидайди шаксуз кар я. А.У.Сайдова авай киммивилер, чин къун тавуна, ачхудиз лугъудай. Вичин фикирра садалайни аспу жедачир. Гъавилий къуллугъдиз вине авай бязи чиновникриз ам хуш тушир. Гъатта вил къядай. Адан пешекарвал масадахъ авачир...

* * *

Квелай башламишна вичин регъбер-

вилин кар Агъарица Узаировича? Милли газет хъун, вилики туҳун патал гъихътин рекъерикий, мумкинвилерикай хийир къучуна?

Сифтени-сифте а кар къейдна къланда хъи, “Лезги газетдин” редакция амай вири газетрилай вилик компьютерралди къвалахунал элячина (1997-йис). Чахъ а чавуз садахъни авачир база ва пешекарвал рахъна. Къумекар Москвада авай Дағъустандин векилханади, Дағъустандин техуниверситетдин ректор, лезги меценат Тагъир Абдурашитович Исмаилова, маса къаси гана.

Компьютерри материалар къватлунин, туткъурур хъувунин, газетдин чинар верстка авунин, дизайндин ва маса къвалахар къезиларна, хейлин штатарни азадна.

Газетдин ери, акунар, шикилар риқиз хуш жедайвал дегиш хъана. Амма адан къимет, иллаки типографиядин харжияр, почтади чекадал ахгакъарунин гъакъи ийсалай - суз къадарсуз хаж хъана. Мад подпинса тешкилунин кар агъуз аватна. Неинки чи, гъакъи газетринни журналрин гъал сад хътнди тир.

Чна виликдай лагъанай, улькве, об-

Зайиф тежедай чирагъ

Секинат МУСАЕВА,
Расул Гъамзатован тъварунихъ галай
милли библиотекадин къилин пешекар,
Дагъустан Республикадин культурадин
лайихлу работник, зегъметдин ветеран

Вичин виш йисан уъмуърда датчана гъам “Цийи дунъя”, гъам “Социализмдин пайдар”, адалай гъульгиниз “Коммунист” газет, гила “Лезги газет” яз, хайи халкъдиз къуллугъзавай газетдин чинрай чаз миллетдин дерин къатарин тил алай месэлайрикай, гъа са вахтунда чахъ жезвай агалкъунрикай хабар жезва. Са гзаф сулзриз жавабарни жаъизва.

Дагъустан Республикадин къилин ктабханани “Лезги газет” дустар яз гзаф йисар я. Чи архивда газет 1948 йисалай ава. Алай вахтунда а хазина сканироватни ийиз алахънава.

Ина хайи чалаз, литературадиз, лезги миллетдин эдебиятдиниз медениятдин талуқу къиметлу гзаф мярекатар къиле тухузва. Шаирини писателири, журналистирини алимри чин цийи ктабрикъ галаз къвалт жезвайбур танишарзава. Тухузай мярекатриз талуқу макъалаярни чна газетдин чинрилай къелзана.

Чи ктабханадиз мукъвал-мукъвал чин яшар са дережадив агалкънавай яшлу лезгирияр мугъман жезва ва абуру хемис юкъуз чав агалкъзавай “Лезги газет” ашкъидалди къелзана. Газетдин ақъатзавай тарихдин чинрикай, лезгийрин къадим заманайрин классикрин эсеррикай чна чи къвалахда мефят къачузва. Гъа са вахтунда, газет себеб яз, чи литературадиз къвезвай цийи, жегъил, чипхъ бахтлу гележег авай жегъилрихъ галазни таниш жедай мумкинвал ава.

Газетдихъ авай са къетенвал мад ада-кай ибарат я хъи, ада къелзайбуруз баъри районринин хъурерин районадминистрациярин къвалахрикай, районра яшамиш жезвай ага-лийрин дуланажаъдикай чирвилер гузва.

Газетдин редакциядив вахт-вахтунда итижлу макъалаяр агалкъарзавай хъурерин мухбиарни тариф авуниз лайихлу я. Сагърай чеб.

“Лезги газетдин” къелзайбурун къумек герек я. Чна чи газет вахтунда подписка авуртла, адавай вичин четин ва баркаллу везифа-яр, мурадар тамамвиледи къиле тухуз жеда.

Ихътин иер тъвар алай, жуван хайи дидед чалал ақъатзавай газет гъар са къвали, гъар са хизанди къхин тавун пашман жедай кар я.

Къе агъзурни къад лагъай йисахъ къве агъзурни къанни сад лагъайдини гала. За умуд кутазва, къведай йис “Лезги газет” патал къадардин жигъетдай лап бегъерлуди жеда. Чна газет подпинса тавуртла, лезги радиодиз яб тагайтла, къвале, мектебда, къучеда, хайи чалал раҳун тавуртла, чавай чи чал хъуз жедани? Вирибуру “Чал хъуз” лугъузва, амма газет подпинса ийидай пул жаъизвач. (?)

Цинин йис лагъайтла, газет патал лап лишанлуди я. Гагъ арабрин алфавитдал, гагъ латиндал, 1928- йисалай лезги алфавитдал ақъатиз, ам чав виш йисан тарих, ирс яз агалкънава. Къуй адан уъмуър мадни яргъи хъурай. Деви-рар-асирар къвез алатда, лезги халкъ, адан литература, чал амай къван “Лезги газетин” чи къвалериз мугъман жеда! Идалай къулухъни чаз гележегдин дузъ рекъер къалурдай, садранзи зайиф тежедай чирагъ яз амукъда ам!

За квезд, гъульметлу ватанэгълияр, газетдин 100 йисан тарих - сувар мубарақзава.

Къуй газет акъудунин карда зегъмет чуѓвазвай журналистирихъ мадни еке агалкъунар, чандин сагъвал, риклеря шадвал, къвалера берекат хъурай...

Шагысмаил Гъажимироеван - 70 йис Сад лагъай бахцугъви!..

Мерд АЛИ

Чи газетдин 100 йисан юбилей адан алай аямдин лап гъейратлу, гъунарлу зегъметчийрикай (журналистрикай) сад тир Шагысмаил Мирземетович Гъажимироеван 70 йисан юбилейдални ацалтнава. Лишанлу вакын тушни им!

Вичин яшдин са пай и касди хайи халкъдин руғьудин къулаз бахшнава! Ам газетдин редакциядиз атай вахт чи рикел хъсандиз алама: чун республикадин амай вири газетрилай вилик исяддани газет гъазурзай ва чапдай ақуудзавай дараматдиз экъечинавай. Цийи чакада, эцигунардайбурун тахсир яз, хейлин рехнене амай къван. Цийиз къвалах къабулнавай касдиз - Шагысмаил Мирземетович, иниз къведалди, чи меркездин "Дагэлектромаш" заводда, эцигунардайбязи хинала устарвал авунвайди яз, атайвади а нуксанар- "тавунвай" крар акуна. Вичин кайвани, аяприн диде, гъамни чехи устлар Халум вахни галаз, чи ирид лагъай мертеба вирибуру дамаҳдай гъалдиз гъанай!

Икъл башламишай къвалахи чи юлдаш гъам журналистилини, гъам гъакъыкы зегъметчидин, гъам гъурметрин дережайрайни аквадайвал хжакна. Редакциядиз ам таржумачивиле къабулнай. И кар вири де-вирра лап герекди, гъа са ҷавуз са артух виле тақвадайдини я. Гъикъл хъи, таржумачидин тівар гзаф вахтара къелзайбуруз аквазвач. Газетда анжак художественный эсерар (ъияяр, шириар, романар...) таржума авурбурун тіварар къазва. Ш.М.Гъажимироева газетдин къевзай политикадинни государствоин чехи документар, маса информацийар таржума ийизвай. И кар патални гъам урус, гъамни лезги чалар лап фасагъатдиз чир хъун чарасуз я.

"Лезги газетдин" редакциядии коллективи мутъманар - И.Алипулатов ва Б.Меликов къабулнава. (2010-йис)

Чирна касди а вири сирер! Адан стопдал гилани датланна ғерек къевзай вири словарар, справочникар, бюллетенар, цийи газетар алаң аквада. И сирер ада вичелай гүгъульниздиз атай вирибурууни, студентриз-практикантизни, цийиз арадал гъизвай газетрин къуллугъчийризи мөрдүлелди чирзана. Гъавилий адал тіварни ақылтнава: чи Шагыни, чи Панагьни - Шагъ - Ислами!

За адан вири юбилейиз тебрикдин чалар къхена. Бязи чалар гилани тикарууниз лайихлубур я:

Хтулри уйткөем
Цууруз бириш,
Агақърай, чи дуст,

Вун яшарив виши!

Кетин къилиз хъиз,
Ягъайтлан къирав,
Зайиф тахъурай
Ви риклия яла...

Маса чакад лагъанва:
Шагыни я вун, Панагыни,
Клыкъ гъидайла краал.
Аквадач са гунағыни
Ви илгъамдин гурапал!

Бине сағъ яз, ви аршдин
А къил мадни вине хъуй.
Тешпигъ я ам ви яшдиз, -
Мурадриз генг дүнне гүй!

Бахт цуз - вахчу берекат
Сағъвилинни чагъвилин!
Хъурай ви гъар миражат
Архавилин - разъвилин!
За и гафара чи дустунин руғьудин асуул лишанар гъихътинбур ятла, рангаралди, гъиссерин метафоралди лагъанва.

Бахцугърин хъур - чи дустунин (юбилиардин) хайи муг - Къурагъ районда, Кетин дагъдин этегдик къланва. Ам Клирийин хурун админастриядик акатзана. А шар-

къвалер эцигдай комбинатда зегъмет чүлгүзэс экъечина.

Амма руғьуда маса нев, гъевес авай кас адан дустари газетдин редакциядиз чулуна. Са бязибур и кардал тажубни хъана: "Гъикъл, ахътин мумкинвилен, чехи мажиб авай чакдай экъечина, газетдиз?..."

Ахътинбуруз Шагысмаилан уймуърдин юлдаши (гъайиф, факъир вичин хизандивай, рикъл алай итимдивай залан азарди фад къакъудна) кутугай жаваб ганай: "Заз зи итим хайи халкъдин газетдин редакцияда ава лагъай са твэр бесрай!"

Ихътиндигъ тир чи Халум вах! Рагъметрай вичиз.

Шагысмаил газетдин редакцияда, чи чидай делилралди, Бахцугърин хъуряд сад лагъайди яз, "Дагъустан Республикадин культурадин лайихлуди работник" лагъай чехи гъурметдин тіварциз, маса шабагъризни лайихлуди хъана. Ам РФдин журналистрин Союздин член я.

Шагысмаил Мирземетович алай вахтунда чин тийидай лезги чехи хуър бажагъат ама. Гъикъл хъи, "Лезги газетдилай" къеций ада Ахъцеңе райондин "Цийи дүнъя", До-къузпарадин "Эренлардин сес", Къурагъ райондин "Дагъдин булах", Цийи Къурушин хурунын "Къурушин сес" газетрин саки вири къуллугъчийриз газет түккүр хъунин, дизайндик, материалар гъазурунин ва маса рекъерайни къумекар гана, гилани а кар, лазимвал хъйивалди, давамарзва.

Шагысмаилаз, рекъе - хуъле гзаф хъайи кас яз, хейлин хванахвайяр, танишар ава. Уймуърдин уйкүль-цуру алаң хъиз акурвиляй гъахътин виле акъдай, рикел ала-мукъдай мезелийрин, къаравилийрин, къейдерин авторни я ам. Тиммил къында, амма еридин затлар вилик гъыда касди...

* * *

И ийкъара ада вичин коллектив та чехи хизан, ярар-дустар галас агақынавай 70 йисан юбилей къейдизава. Чнани ада риклия сид-къидай и вакъия мубаракзана:

Яшамишрай Бахцугъэр,
Ихътин хизиз нек гай!

Кетин дагъдин ястухар
Аришдихъ фидай рехъ хъай!

Шив явшамир илгъамдин,
Цаварихъди лув гурай!

Мерд камарин галгамри
Цуыкъвер храй сув гурай!

Ухшар хъана Гургенди,

Бахтар пайрай мескенриз -

Берекатрин бар гъурай

Дагъларизни дузынриз!..

Шагысмаил Гъажимироев

Бахцугъ миллет

Советрин девирда гатун мульгетрин вахтунда хейлин муаллимарни, чин салара битмишарай помидорар маса гуз, Урватдин базарриз фидай. Хтала абуру чипиз акур-такурдакай, чипък гъи хуърерай вужар галайтла, кылел атай агъвалатрикай кимерал, кафейра, инсанар къват! хъянвай чайрал ихтилатардай.

Ингье сифте яз Урватдин базаррикай сана вичин гъалалдин мал маса гана хтай Агъмед муаллим кимел экъечина.

Анал алайбуру базарар, савдаяр гъикъл хъана, гъи хуърерай вужар галай, хабарар къяз башламишина.

- Савдаяр пис хъана. Помидорихъни къимет авай. Галай юлдашарни Хтундилай, чи хуърят - Самурдай, Тагъирхуърелай, Билбилирлай тир. Са гафуналди, вири - лезгияр. Къве кас бахцугъвияни галай, - лагъана.

- Бес бахцугъвияр лезгияр тушни, я муаллим? - лагъайла, кимик хъуърун акатна. Гъа чавалай къилдин "бахцугъ" миллетни арадал атана...

Гъабурунни цуз!

Шегъерда яшамиш жезвай Керем йиса сад-къве сеферда, диде-бубадал, чехи стхадал къил чүлгүзэс, хуъруз хъфидай. Гъар сеферда ам хтун гурлу межлисиз элкъведай. Даҳдини чехи стхади хтай, хъфидай рекъер чуъхудай. Ингье нубатдин сеферда Керем хтун пудани чуъхвена. Пакамахъ, буба гъеле ксанмаз, Керем къарагъна, куңчайриз экъечина ва са арадил чехи стхадихъ илифна. Хтай рекъер чуъхун давамар хъувуна.

...Межлисдин гур вахтунда рухвайрин диде атана акъатна ва ада - "Къу бубадиз пис хъанва! Ша, адан гъалдиз килиг", - къалабулух къяз хабар гана.

- Вун ахлад, чун исядта къведа, - рухвайри диде секинарна. Чи лагъайтла, межлис давамарна.

Са тиммил вахтундай диде мад хтана, бубадин гъал хъсан-завачирдан хабар гана. И сефердани стхайри гъа сифте лагъай гафар тикарна. Диде хъфена.

...Са ара фейила, диде мад чехи хчин къвализ хтана ва - "Къу буба күтъягъ хъанва, гила къванни фена адан аявал ая", - лагъана, къвализни гъахъ тавуна, вичин итимдин гъарайдиз хъфена.

И сеферда теспача хъанвай рухвайри, пиянвални кважына, сад-садалай алатиз, бубадин патав чукурна.

Къвализ гъахъайла, абуруз сас-сара ақлана, месел алай чин буба аквада. Гъа и арада, ша лагъайбур хъиз, мукъва-къилияр, къуни-къуншияри атана акъатна.

Гъвччи гададиз, бубадин гъалдикай хабар хъана, вичин вахтади гъалда түквениздиз ракъурна, са шуъше гъиз туна. Кларасдин түрунанди са гужуналди сас-саравай къақыудна, начагъдан сивиз са рюмкада авай эрекъ цана.

Вад декъиқа арадай фейила, "къенвайда" вилер ахъяна ва, къвализ къват! хъанвай къван инсанар акурла, ибур вужар я, вучиз атанвайди я, хабар къада.

- Абур, вун "къенва" лагъай ван галукъайла, атанвайбур я, - лагъана Керема.

- Ятла, гъабурунни цуз, - теклифна чан хтайды...

Паб хтурай...

Нубатдин, яни цийи йисан газетар къхин патал редакциядин вири къуллугъчийри хейлин алахъунар ийизвай: идәрай-риз, заводриз, эцигунардай карханайриз, гъатта жуван танишрин, дустарин къвалериизи физ, абурувай и кардик чин пайни кутун тілабазава.

...Ингье зунни жуван дустунин къвализ фена. Касдиз, зун акурла, хвеши хъана ва суфра түккүрүнин экъечина. Са гъвччи герендиляй суфра тавуна гъатна, чи сүгъбетарни къалин ва жуъреба-жуърб хъана. Эхирни, за газет къхинин месэла кудна. Зи дуст садлагъана кис хъана ва са 10-15 декъиқадилай, дериндай нефес къачуна, лагъана:

- Паб къвале ава, ам хтурай...

- На папакай вучзана? - хабар къуна за.

- Пул, газет къыйдай, гъядав гва.

- Вав пул гвайди акуна эхир заз.

- Гва завни пул! Газетдин пул папав гва...

Чан чидайда хайи чидайди!..

Зулун эхирар хъана. Пехърен шарагарни чивай чеб хуъз жезвай гъалдиз атана. Диде пехъре абуру санал къват!на, эхиримжи наисигъатар гуз башламишина.

- Чан балаяр, - лагъана ада, - гила къин чехи хъанва, квевай къиль зун галачизни хуъз жеда. Амма са кардин патахъай заз къун лап къевелай таъкимариз къанзана. Чун тақланбур гзаф ава, балаяр. Абурукай сад тикдиз, къве къвачел къекъведай зати я. Адан тівари - инсан. Адас чун гзаф тақлан я. Гъа инсан лугъудайда, юкъагъузна, гыл чилиз авуна, чилелай къван къачуна, квев гъалчна, къин къин мумкин я. Гъакъл хъайила, ада гъил чилиз ийизмазди, къун ката! Гъавурда гъатнани? Заз лугъудай гафчыл аматла лагъ.

И гафарин ван хъайила, виридалайни гүгъульнай какадай ақкайтай шарагди "захъ са суал ава" лагъана:

- Я диде, а вуна лугъузвай къве къвачел къекъведай инсан лугъузвайди ярғай акунмазди катайтла, жедачни?

- Жеда, жеда, я чан чидайда хайи чидайди! Гъикъл мегер! Гъа вуна лагъайвал ая...

Суал-жаваб

Чи мухбир

Эхиримжи йисара гузай дидевилин капиталди хейлин хизанриз чин яшайишдин шарттар хъсанардай мумкинвилер ганва. Гъса са вахтуңда сертификатдикай тъик менфят къачуватла, газафурбуз чизвач. Мукъвал-мукъвал гузай суалрик ихтииндии акатава: “Гъихитин душушыра дидевилин капиталдин сертификатдикай тамамдиз (михъиз) хийр къачуз жеда?”. И суалдиз жаваб жагыурун патал чун республикадин МФЦ-диз фена.

Идарадин пресс-къуллугъдин векилди хабар гайивал, анжак къвалер маса къачудайла, сертификат тамамдиз ишлемешиз жезва. И кар кылиз акъудун патал, сифте нубатда, маса гузай къиметдин са пай сертификатдин гысадбай гунал рази тир къвалер маса гузай кас (кархана) суркын къланда.

И месэлә гъялунин карда МФЦ-ди күмбек гузва. Эвела дидевилин капиталдин тақъатар ишлемешдай ихтияр документларды тестикъарзана. Гүгъульныай къвалер маса къачувайда ЕГРН-дай выписка (зеленка) къачун патал документар регистрационный палатадиз ракъурзана. Идалай къулух тайин макъсаддихъ элкъурнавай пулдин тақъатар (целевая выплата) эмени маса гузайдан счетдиз ягъун патал, Пенсионный фондуниз (ПФР) фена, арза къынгерек я. Арза ахтармишайдалай къулухъ ПФР-ди пулдин тақъатар къвалерин виликан иесидин счетдиз язва,

маса къачунвай къвалерин цийи сагыб лагъайтла, сертификатдин иесидикай жезва.

Къвалер маса къачун патал ихътин шарттар ава:

- аялар Урсатдин гражданинан хүн, виридалайни гъеңчи аялдин яшар 3 ийсалай түмил тахын (истемишин ипотекадихъ галаз алакъалу сауда ийидайла гөрек къөзөвач);

- маса къачувай къвал Урсатдин мулкаал хүн (эгер къакъан мөртебайрин къвалерай маса къачуватла, а къвалер аварийный гъалда тахын);
- къвал михъиз къачун (са пай къачудай ихтияр ава);
- хизанды авай вири ксариз маса къачувай къвалерикай пай (доля) хүн.

Кылдин касдивай къвалер маса къачувай душушыда маса гүннин-маса къачунин (купля-продажа) икъяр кутлунзана ва ана маса къачувай касди гъикъван пул гъилийгъиляй ва гъикъванди гүгъульныай ПФР-дай реке твадатла къалурун шартъя.

Эцигизавай къакъан мөртебайрин къвалерай маса къачудайла, анаг эцигунрин къвалахрин 70 процент акъалтарнавай чак хүн герек я. Застройщицдиз, къвалер маса къачунин гъахъгысадбайла, дидевилин капитал ишлемешзайдаракай хабар гана къланда. Эгер ам рази хъайитла, эцигунарзай карханадинни маса къачувай касдин арада икъяр кутлунзана.

Ипотекадикай менфят къачувай душушыда дидевилин капитал сифтеңан взнос ийидайла ва бурж вахкудайла (са къадар пул гана, са къадар амай вахтунда), ишлемешиз жеда.

Газафбуруз течир къезилвилирекай

Газаурайди - Агъмед МАГЬМУДОВ

Сад ва къвед лагъай аялриз гузвой алава пулар

Егер хизанда сад ва я къвед лагъай аял 2018-йисан 1-январдилай къулух хъянватла (хававиле, рушвиле къабулнаватла), ахътин хизандивай гъар ваца гузай пул къачуз жеда. Пулдин къадар аялдиз яшамиш хүн патал герек пулунин регионандай тайинарнавай агъа къланин къадардиз барабар я.

Анжак са шартъ ава: хизанда са касдал гъалтзавай къазанжидин къадар яшамиш хүн патал герек пулунин регионандай тайинарнавай агъа къланин къве къадардилай (прожиточный минимум) артух хъана къланзава.

Ипотека вахкун патал

2019-йисан 1-январдилай 2022-йисан 31-декабрдади пуд лагъай ва адай къулух къөзөвай (4,5,6...) аялар хъянтай хизанриз ипотека вахкун патал государстводи 450 агъзур манат пул чара ийда.

Егер тақъатар ипотека михъиз вахкун патал бес тахъайтла, банкди амукъзавай буржунин къадар гъисабда ва кредит къачувай терефдин къараардади я гъар ваца вахкувай пулдин къадар түмиларда, я кредит вахкана къланзавай вахт.

Пулсуз дарманар

Пуд йис жедалди яшда авай ва газаф аялар авай хизанрайтири 6 йисал къөзөдади яшда авай аялриз государстводи пулсуз дарманар гузва. Дарманрин сиягъ гъар йисуз тестикъарзана.

Аялдиз герек дарман поликлиникадин педиатрди тайинарзана. Дарман лагъайтла, къезилвилир (льгота) авай агъалий-риз къуллугъзавай аптекайрай къачуз жеда.

Эменинидиз талукъ налогар

Пенсионерри эменинидин налог (налог на имущество) гузвач. Гъар жуъредин са объектдин гъакъиндей къезилвал тайинарзана. Мисал яз, са къвалин, са квартирадин, са гараждин. Чебни гъа са вахтунда.

И месэладин патахъай налогрин къуллугърин идарадиз фена къланзава.

ЖКУ-дин къезилвилир

Субсидия хизанриз ихътин душушыда чара ийизва: эгер хизанды яшамиш жезвай къвализ ва коммунальный къуллугъриз гузвай пулдин къадар хизандиз атун мумкин тир къазанжидин тайинарнавай виридалайни вини дөрежадин (максимально допустимая доля дохода семьи) къадардилай газаф ятла. Амни гъар са регионандай са жуъре я.

Къейд ийин хъи, яшайишдинни коммунальный къуллугъриз авунтай харжийрай агъалийрин къилдин категорийриз эвездин пуларни хгузва. Абурук ветеранар, набутар ва газаф аялар авай хизанар акатава.

Налогрин пул къун

Налогрин пул къуни (налоговый вычет) налогрин пул элкъвена вахчудай ва я налогрин са пай тагудай мумкинвал гузва. Урсатдин НДФЛ гузвай гъар са агъалийдиз и къайдадикай менфят къачудай ихтияр ава.

Лагъана къланда, къвалер, ипотека къачунвай, пулдихъ сагъламвал мягъкемар хъувунвайва я аялриз чирвилер ганвай ксаривай налогрин пул элкъвена вахчуз ва я налогрин са пай гуз жеда.

Къейд ийин хъи, федеральний къезилвилирелай гъерий, региони агақтарзай хъязилвилирели ава. Абурукай гөгөнеш малуматар чирун патал къеввай къун яшамиш жезвай чакда авай яшайишдин рекъяй агъалийриз къуллугъдай централда чириз жеда. Къезилвилирекай менфят къачун патал документар түккүрна къланзавай душушыра МФЦ-дин къуллугърикай менфят къачу.

Газафбуруз течир къезилвилирекай

Газ ва абонент. Вуч чир хъана къланда?

Мегъамед ИБРАГЫМОВ

Газетдин аллатай нумрадиз акъатай “Са чарчин гелеваз” макъалада чна газ ишлемешнай буржар гъыкъ арадал къөзөвачта, и кардин вилик пад къун патал абоненттири вуч авун герек ятла, почтадин алакъадин отделенийра газдин пулар гуз жезвайдакай ихтилатнай. И нумрада чна и темадай газет къелзаявбур патал важиблу мад са шумуд месэладикай хабар гуда. Келә, риқел хуъх, амал ая!

Хаталувилик кутамир!

“Газпром межрегионгаз Махачкала” ООО-дин векилри республикадин мулкарал пъар йисуз газ чунынхавай душушьшар винел ақыдзава. И кар гъам кылдин абоненттири, гъамни тамам карханайри ийизва. Къанунсуздаказ газ ишлемешнин нетижада хиве уголовный жавабдарвал гъатзава. Идалайни гъерий, чунынхавай газдин пул вахчуза ва газ чунынхун патал къанунсуздаказ тухванвай турбаяр къатлуниз акъатзавай харжийяни илитзава. Жавабдарвилекай рахайтла, къанунда 100 агъзур манатдин жерме, 2-6 йис дустаста къалурнава. Гъавиляй ихътин крарик къиль кутун тавартла хъсан я.

Пешекарриз эвер тагана, жува-жува газдин турбаяр тухун, анрик пичер кутун хаталу я. Къайдайрал амал тавуна, пешекаррал алуу къава, ихътин къвалахар авунин нетижада мусибатар арадал къөзөвача, инсанар телефон жезва. Ятла газафбуру чин къвалера, түккенра, майшатра санай-масаниз газдин турбаяр тухузва, къайдаяр чуэрзава. Са гафуналди, чеб, чин эменини, хизанар хаталувилик кутазва.

Газдик кутун патал

Цийи къвалер эцигайдалай къулухъ газ гъун гъар са хизан патал важиблу месэлайрикай сад я. Гъыкъ лагъайтла, газди яшайишдин хейлин крар къезиларзана. Кларасар, цивинар, кудай маса заттар вири газди эвэззава.

И вахтунда жува-жува газдин турбаяр гъана эсиллагы виже къведач. Къвал газдалди тъминарун махсус къайдайрал амал авуна къилиз ақыдзава. Сифте нубатда, къвалин иесиди вичи газ кудай гъихътин ва шумуд прибор (пич, котел ва мсб.) кардик кутадатла тайинарун герек я. Идалай къулухъ, чакдин газдин идарадиз фена, къвализ газ гызы къланзавайдакай хабар гуда. Гъыхътин документар герек къведатла, газдин идарадин векилри лугууда. Идарадинни абонентдин арада икъяр кутлунун нетижада къвализ газ гъида.

Газдин счетчик

Федеральный къанундал асаслу яз, газдикай менфят къачувай гъар са чакда счетчик эцигина къланзава. Счетчик эцигайла, газ ишлемешнай гузвай пулдин къадарни түмил жеда. Гъыкъ лагъайтла, счетчик авачиз газдикай менфят къачувайбуру къвале яшамиш жезвай (пропискада авай) гъар са касдилай идаради тайинарнавай къван пул гузва.

Счетчик эцигун патал “Газпром газораспределение Дагестан” ОО-дин ва “Газпром газораспределение Махачкала” АО-дин, күн яшамиш жезвай чакда авай идарадиз арза рекъе тұна къланзава. Жуваас паспорт ва къвалерин иеси тирди тестикъарзавай документар хүн патал шартъя. Счетчик эцигуниз, санлай къачурла, 5-8 агъзур манат пул акъатда.

Счетчик эцигайдалай къулухъ абонентдин документар гумукъава: идарадихъ галаз кутлуннавай икъярдин са экземпляр, авунвай къвалахрин акт, а къвалахар авунай пул ганвайди тестикъарзавай квитанция (чек), счетчик кардик кутунин гъакъиндей акт.

Счетчицдик “Газпром межрегионгаз Махачкала” ОО-дин векилри пломб эцигун чарасуз я. И кар къилиз акъудун патал абоненттири тівар къунвай карханадин интернетда авай сайтыда, “Абонентдин хусуси кабинетда” хабар гана къланзава. Интернетдик менфят къачудай мумкинвал авачтла, яшамиш жезвай чакда авай газдин идарадиз хабар гайитла жеда. Сад лагъай сеферда пломб пулсуз эцигзава.

Риқел хуъх: счетчицдик пломб алачирла, газдин идарадин векилриз счетчик къалур тийизвайлла, счетчици къвалах тийизвай душушьшар адан рекъемар гъисава къязвач ва абонентдин счетчицдик абурул бинеламиш хъана пул гуз жеда.

Алцумдай гъар са прибор хъиз, газдин счетчики, са шумуд йисуз къуллугъ авурдалай къулухъ чуэр хүн мумкин я. Гъар са счетчицдикхъ махсус паспорт гала. Ана азас талуу делилар ава, гъа жергедай яз къуллугъдин вахтни (къадар) къалурнава. И вахт алатайдалай къулухъ счетчик ахтармишун патал лабораториядиз тухвана къланзава. Счетчик эляна, ахтармишна, элкъвена эхцигун газдин идарадин векилри, къанундал асаслу яз, гъикъидихъ ийизва.

Абонентдин мажбурнамаяр

Газдикай менфят къачувай гъар са абонентдин хиве амална къланзавай мажбурнамаяр ава. Абурук ихътинбур акатзава:

- газдин счетчик ва пломб саламатдиз хүн;
- газдин гъар са прибордикай тайинарнавай къайдайрал амална менфят къачун;
- пломб авай гъал ва рекъемар ахтармишун патал газдин идарадин векилдиз счетчик ва газдик кутунвай приборар къалурнун;
- газдик кутунвай са прибор (мисал яз, пич) дегишарайла, энгел тавуна, газдин идарадин векилдиз хабар гун;
- къвале авай газдин приборар (тадаракар) технический рекъяй къайдадик хүн патал (ТО ВДГО) вахтунда газдин майшатдихъ галаз икъяр кутлунун.

Ихътин икъярда къалурнавай къуллугъриин пул тайинарнавай къильдин махсус къайдаяр ава. Пулдин къадар абонентдин къвале авай газдин приборрин къадардилай ва технический рекъяй ийизвай къуллугърилай аспу жезва. Эгер ихътин икъяр авачиз хъайитла, газдин идарадин векилдиз вичин хивевай мажбурнамаяр къилиз акъуд тийидай ихтияр ава.

Къейд ийин хъи, ихътин икъяр “Газпром газораспределение Дагестан” ОО-ва “Газпром газораспределение Махачкала” АО карханайрихъ галаз кутлунна къланзава.

Газдин субсидияр

Газ ишлемешнай гузвай пулдиз талукъ субсидияр къачун патал къезилвилер (льгота) авай агъалийр виликамаз чеб яшамиш жезвай чакда агъалийриз яшайишдин рекъяй къуллугъдай централдиз фена къланда. Субсидияр гун патал са къадар документар газаурун лазим я.</

10 агъзур манат виридаz гузвач

Эхиримжи варцара редакциядин почтадиз аялприз гузтай пулариз талукъ яз чарар, зенгер гзаф къвезва. Чна абурукай садни фикир тагана тазвайди туш. Чаз и карда Дагъустандин Пенсийирин фондунун къуллугчийри күмекзава, лазим малуматар ва делилар Гыле-Гылди агакъарзава. Сагърай чеб!

Россиядин Пенсийрин фондунин Дагъустандан авай отделенидин пенсияр тайнардай ва цийи кылелай гъахъ-гысаб ийидай отделдин начальник **Патимат АБДУРАГЫМАНОВАДИ** къейд авурувал, 10 агъзур манатдин къадарда аваз пуд лагъай сеферда гузтай алава пулар авач. Алай вахтунда 10 агъзур манатдин къадарда аваз алава пулар 2017-йисан тайин пуд вацра (июлдиз, августдиз ва сентябрдиз) дидедиз хъянвай, яни алай ийисан и варцара 3 йис тамам жезвай аялриз гузва. Амайбурууз - въз.

И тук из синий беттеги чигилди де бубатти

И пул къачун патал дидеди ва бубади (анжак са касди) "Госкъуллугъ" порталда 30-сентябрдади арза гун лазим я. Амни аял ханвай вацран эвел кылия, яни аялдин 3 йис тамам жезвай вацра гайитла жезва.

- Августдин вацра 10 айзур манат гүнүкай малумат “Госкъуллугъ” порталда раижнава. Амма газабур идан гъакындай дүйз гъавурда

Вахт тімил ама...

ПФР-дин Дагъустан Республикада авай от-
деленидин къулгүйчийри (3 йисалди ва я
3 йисалай 16 йисал къведалди яшдя авай)
аялприз гузтай пулар икъван чавалди къа-
чун тавунтай агъалийри 30-сентябрдалди
арзаяр гун лазим тирдал фикир желбазва.

РИКИЕ ХЖИН: алай йисан апрелдилай иных ПФР Россияндин Президент В.Путина 2020-йисан 7-апрелдиз къабулай "Аялар авай хизанриз яшайишдин жигъетдай къумек гунин алава серенжемрин гъакындей" 249-нумрадин указдин бинедаллаз 3 йисалай 16 йисалди яшда авай гъар са аялдиз са сеферда 10 агъзур манат гунив эгечіна. Гұльбынлай и пулар хайт үйкөләй 16 йис тамам жедалди яшда авай аялприз гунин къаарни къабулнай. Къвед лағый сеферда арза гунин лазимвал авач. Са сеферда пул къаучур хизанрин счётириз ам къвезва. Малум тирвал, 3 йисал къведалди яшда авай, яни 2017-йисан 1-апрелдилай 2020-йисан 30-июндади дидедиз хъян-

вой аялприз 5 агъзур манатдин къадарда аваз пул гузва. Дағыстандин Пенсийрин фондунай хабар гайивал, и пулар чи республикадин чехи пай хизанри къачунва. Амма - вирида ваяв. Гъавилляй и пулар къачун тавунвай аъяллийри арзаяр гуз тади авуна къланда. И малумат 3 йисал къведалди яшда авай аялприз (5 агъзур манатдин къадарда аваз) пуд ваңра гузтай пуларизни талукъди я. Абур лагъайтланжакх пуд ваңра (апрель, май, июнь) гуда

Чна виликрайни са шумудра хабар гайвал, арзаяр "Госкъуллугъ" порталдин күмекдэлди анжах садавай - я дидедивай я бубадивай, гъакнхи хувалие ва я рушвиле къабулнавай дидедивай ва я бубадивай гуз жеда. Пул анжах РФ-дин мулкара яшамиш жезвай чи улькведин гражданриз гуда, аял дизайн РФ-дин гражданство хүнгөрек я. Эгер хизанда 3-далай 16 йисалди яшда авай са шумуд аял аватла, арзада гъар са аялдикай делилар къалпурна клан жеда.

ЧАРАРИН ВА ЯШАЙИШДИН ОТДЕЛ

Зегъмет къейдна

Хазран КЬАСУМОВ

Сулейман-Стальский райондин къил Нариман Абдулмуталибова алай йисан 7-августдиз 54-нүмрөдик кваз акъудай тапшурғындин бинедаллаз вичик райадминистрациян сайт, "Күрөдин хабарар" газет ва Къасумхурун төлөвдөн аялганда акатзавай Информагентствода зөгь-мет чүгвазвай са шумуд касдив Чухсагъулдин чаарахтада. Абур и чөхөй гүйретдиз, Чухсагъулдин чаарал кхъентайвал, "Коронавирусдин азардихъ галаа жэнг чүгвазвай вахтунда районда ва республикада къиле физвай вакъийтий, властдин органри къабулзавай серенжемрикай агъалияр гъар юкъуз хабардар авунин, пешекаррин меслятар раиж авунин, гъакын РФ-дин Конституциядик дегишивилер күхтуниз гъазурвилер акунин ва тухунин карда

активвилелди ківалах авунай" лайихлу хъана.

Имтигъанрай - уътквемдаказ

Рейгъанат РАМАЗАНОВА

Алтай испенди Сулейман-Стальский райондин администрацияда кылы фейл советчанидал налогиз, школаяр көлүп нин цийи йисаз гъазур хүнүнiz талуккава маса месэлдаяр веревирдна. Ам баш ламишталди вилик райондин кыл Нариман Абдулмуталибова Чөхи Гъан либвилин 75 йис тамам хүнүнiz талуккяз шабагъырз лайихлу хъянвай са жерге агъсакъялприв - ВОВ-дин ветеранриз (ВОВ-дин ветеранриз барабарнавай ксарайтив) юбилейдин медалар вахканга. Идарай райондин администрацияди пресс-къулугъди хабар гузва. 227 каси и медалдиз лайихлу хъянва. Абур Роспотребнадзордин тілабунрал ва санитариядинни эпидемиологиядин вирикъайдайрал амална, агъалияр чеб яшаш миш жезвай хуърера, гъакл сағъламвалса артух пайгар тушир ксарайв, ківалериз физ, вахкунни пландик ква...

тарна, хъсан мярекат тешкилнавай. Анал са шумуд касдив, гъя гъисабдай яз Сей-фудин муаллимдин Гъалибилин 70 йисан юбилейдин медаларни вахканай. Ада ва амай ветеранри-дяведин йисарин жаванри- чин умьурдин рекыкай, дя- ведин йисара далу пата ва адлай къу- лухъ йисара чыгур зэгьметдикай авур их- тилатри ківат! хъянвайбурууз гзраф таъсир- най. Дугъриданни, дяведенин девирдал аялвилин ва жаванвилин йисар ацалтай инсанрихъ къєтлен къисмет хъайди мад ва мад сеферда тестиқъ хъжезыва. Абу- руз мад ва мад сеффера аферин ва бар- калла лугъуз кланзава.

Калып түбүнкөңілдегі көзінде жаңа
КЪЕЙД. Сейфудин Рамалданов
Дербентда 1932-йысыз дидедиз хъана, а
члавуз адан бубади ана къвалахзаявай.
Гүльгүльләй Рамалдановрин хизан Зи-
зикрин хуяруыз хтана. Адан буба Татар-
хана ва диде Уълангерека 4 аял-са хва-
ни пудруш - члехи ийизвай. Бейхабардиз
башламиши хъайи дяведи уымуърдин
чарх вичиз қандай патахъ элкъуырна.

- Шаксуз, квел зурба четинвилер магърумвилер ацалтна. Амма квевай а имтигъянрай неинки ульткемдаказ экъе чиз, гъакнни риклера къенивал ва инсанвал хуъз алакъна. Ингье гила квехъ члехи хизанар ава, куыне лайихлу неслилар тербияламишнава. Виридаз малум тир се бебар аваз, чалай лишанлу вакъя - Гъа либвилин югъ - риклии кландайвал къейд ийиз алакънач. Гъа са вахтунда чун ветеранрин игитвал риклелай ракъур тийизи ва абуруз жезмай къван артух фикир гу чалишмиш жезва. Гъульметлу ветеранар, квез лишанлу вакъяна риклиин сидкъидай мубаракрай! Квехъ ва куб багърий риҳъ саъват, хушбахтвал ва дульньядас ислягъват хурай! - лагъана, медалар вахкудайла. Нариман Шамсудиновича

И юкъуз юбилейдин медалар вахшадылган, Нариман Шамсудиновича
касарин арада Зизикирин хуърят тир РА
МАЛДАНОВ Сейфудин (шикилда-
ава. Тамам 42 йисуз ада хуърунъ школа-
да сифтетьбан классирин аяпраз чирвилер-
гана. Сейфудин муаллимди тарсар гай-
аяприкай къанун-къайда хуъдай органприн-
къуллугъчияр, муаллимар, обществодин-
хийир патал зегъмет чүгвазвай жуъре-
ба-жыре пешеирин саънибар жкатна.

Инал риклөх хун кутугнава, тамам 300 ийс идалай вилик майдиз, вири улькве да хыз, Зизикрин хурьени 1941-1945-ийн сарин Ватандын Чехи дяведа Советтин халкъди Германиядин фашизмдин винеэ гъалибвал къазаншишдай алтайнхь 700 ийс тамам хуунин сувар шад гъалара къейдзавай ваахтунда зун Сейфудин муя аллимдихь галаз мукуувай таниш хаягтай. А члавуз хуурьнүү культурадин ківасын заведующий А. Эскендаровади, библиотекарь Г. Мегъамедовади, школадын директор М. Мегъамедовади дяведенин ийсара хуярый фронтдиз фейлибуурун умьттаринда вэн женгерин рекъерикай, далу паталыгында түнчтүүлүүгүүнүүн барында

- Дяве башламиш хъайила, зи 9 йис тир. Буба дяведиз фена. Квале зун чхехи аял тир. Диdedиз күмек хүн патал зун колхоздин данаяр хувь фена. Зун са гъвичи ва яхун аял тир, чанда са акъван къуват авачир. А йисарин вири жаванрин хъиз, руфун гишила авай зи хиял сад тиркелда, чирвал къячуда, са пешедин иеси жеда. Ик, зун квачел алукдай шаламарни авачиз, келунприк экечүн патал Махачкыаладиз фена. Амма ина зи мурад кылиз акъятнач, хтана гульгүйнлай Дербентда муаллимвилин курсара келна, - ририкел ххизва агъсакъалди.

рикет хызыя ай өсвекалади.

Са йисса курсар келен штайд жегильди хурупшылда сифте физкультрадин, зегьметдин, географиядун тарсарын мұалымвиле ківалахна, ахпани яргъял йисаса гүвөчілік классрардың аялплиз сипаттарын шыншыртады.

Сифте ган чирвилер гана.
Батандин Чехи дяведин четин йи-
сар алатна. Сифте С.Рамалданован
диде рагъметдиц фена. Фронтдай хтай
бубадини яргъалди дурум ганач. Ваха-
рин патахъяй вири къайгъударвални
Сейфудинан хиве гъатна, амма ада
ажувалнач. Зегъмет чуугуна, вахар дин-
жарна, вични эвленимиш хъана. Рагъмет-
лу уьмурдин юлдаш Мейрамахъ галаз
9 аял хвена, уьмурдин шегъредал акъ-
удна. Алай вахтунда абурухъ виридахъ
чин хизанар хъанва. Са шумуд велед
Россиядин шегъерра, амайбурни Кас-
пийскда, Махачкъалада яшамиш жезва.
Хтулрини птулри агъсакъалдин рикъ ша-

дарзава.
Мадни са гъвечи алава хъийиз клан-
зава: Сейфудин Рамалданов "Лезги
газет", са царни ахъят тавуна, келзавай
ксарикай сад я. Къуй квехъ, кув невей-
рихъ, гъурметлу муаллим, чандин
мягъкем сагъвал, хушбахтвал, вири
дуньяда исляввал хъурай! Къуй чиле-

Чи багъри рушар

Азедин ЭСЕТОВ,
Дагъустандин халкъдин духтур

Зун Дагъустандин мединистти туудиз муаллимвиле къабулай 1988-йисуз чи хизан Махачкала диг хтанай. За аспирантурада къелуниз килигна, акъван чавалди чун Бакуда яшамиш жезвай. Айсара зи кайвани **Мафи Назировна** къвалахдик квачи...

ДГПУ-дин физикадинни математикадин факультет яру дипломдалди акъалтларай инсандин вил вичи къелай институтдихъ галамай. Гъавияй къепунин цийи иисан сифте ийкъара адан рикъел аниза фин акъалтна.

Институтдин дегълизда адапчи къелай иисара факультетдин декан хъайи Шичалин Владимир Григорьевич гъалтна. Са шумуд декъикъада сад-садаз тажубилледи килигна, акъпа вичин гъилик къелай лап хъсан студенктайрик сад тир Мафи Назировна, вичин руш хъиз, къужахламишна.

М.Н.-диг къвалахдик квачи чир хъайила, сифте къадарсуз мъгътевална, акъпа, са багъя зат! жагъайди хъиз, шадвална.

- Ваз чизвач, вун хътина математицдихъ зун юкъуз лампа газ къекъзвэвайди тир. Аквазвайвал, гъуырч, вич атана, гъуырхъядин вилик ква... Пакад ийкъалай жува къелай факультетдин къвалахал эъче! - бурургуна деканди...

Малум хъайивал, гъузетни тавуна, вичин хивез аватай чехи жавабдарвал гъисснавайди ийфен геждалди гъазурвал акуна, пакамахъ вузда вичин сад лагъай тарсуниз фенай.

Ачух тарс

Рагъметлуди, гъар гъи къвалах гъиле къортлани, лап чехи жавабдарвилди эгечидай инсан тир. Ам къвалени, ван акъудна, къевиз рахадай. За адабай явшесинади рахун тлалбадай. Ада заз “Муаллимдиз, чирвилерни студентрал рикл хъунилай гъеъри, ачух сесни, студентрал гъавурда гъатдайвал рахазни чир хъун чарасуз я” - лугъудай.

Ачух тарс таганмаз, деканди къвалахал къабулунин приказ газвайди туш лагъана, ам тагъимарни авунвай. Амма а тарс мус гана къланзавайди ятла, лагъанвачир.

Къве гъафтедилайни газа вахт алатна, М.Н.-ди гъар тарсуниз къевелай гъазурвал аквазвай.

Гъикъван вил алаз акъвазда? Эхирни, кичени яз, реѓувални кваз, фенай ам декандин кълии.

- Гъуырметлу В.Г.! Мус гана къланзавайди я за ачух тарс?..

Декандин чинал тахсир квайдан жуьреда мили хъвер къуѓвани. Ахла милаймиледи жаваб гана: “М.Н.! Гзаф тлалбазва, секин хъхъ. Чиниз къвалахал атайдалай къулухъ къуне гъар юкъуз “ачух тарсар” тухузва. Къу тарс физвай кабинетдин виликай инихъ-анихъ фин бес жезва чаз. Къу, сес хжажна, аки рахазва хъи, комиссияндин членрэз масакъя яб гун герек амуъзаша. Къу га атай ийкъалай приказдизни янавайди я...”

Деканди вичин папка ахъйана, акъудна аны, М.Н.-дин вилик столдал ректордин къулни алай приказ эцигна.

Инал зи рикъел Урсатдин пачагъди “Ревизор” тамашадиз килигдайлай къулухъ, гъа театдрин запда Н.В.Гоголаз вичин патав атун теклифна, тамашавай инсанрин вилик писателдин туплухъ, вичин туплухъяй галудна, багъя къаш авай туплал акалай къиса хтана...

Эхъ, а вахтара реѓебарни авай ва зегъметдиз къиметни газвай...

Вичин умъурдин эхиримжи ийкъалди рагъметлу кайваниди къвалах давамарзамай. Гъа вичи къелайвал къвалахни авуна касди, гъилле вуч зат! ятла чир тахъана.

Дагъустандин лайхху муаллимни хъана адакай. Даггосуниверситетдин профессор, чехи тъварарин ва шабагъарин сагъиб, Даггоспединерситет куягъязавайбуруз пешекарвилин дипломар газвай госкомиссийрин председатель хъайи Рзахан Гульмегамедович Алиева, экзаменар куягъя хъайила, алимирин советдал Мафи Назировнадиз гайи къимет рамкада туну хъуниз лайхху: “Гъисснавайвал лугъуз, лугъузавайвал къвалахиз, гъалладик гъарам акадар тийиз, батлудаз батлуп, гъахъдаз гъахълу къимет гуз, таб рахун чир тахъай муаллим, рахунриз дила-вар, акъул-камалдиз дерин ва инсанриз шадвал пайиз вердиш умъур тухвай Мафи Назировнадихъ галаз экзаменар къабулуванал ва таниш хъунал зун газа рази яз амуъкъай”.

Пединститутдикай университет ва ректорарни сад-садан гъуынлалпаз дегишариз хъана. Мафи Назировнадин юбилейдихъ галаз алақъалу яз, алимирин советдин членри, вирида сад хъиз сесер гана, ам РФ-дин лайхху муаллимдин тъвар гун патал къалпурнай. И вахтунда улкъе чукъурзавай гъалар къизгъин хъанвай. Университетдин чиркин крари цукъакъудавай. Ихътин шартларикай хийир къачуна, Мафи Назировнадин документар чехи меркездив агаъарначир... И вакъия Даггоспединерситетдин а девирдин ректоратдин векилрин намусдиз мурс янавайвилин лишан яз тарихда гъатнава...

* * *

М.Н. чахъ галамач. Гъайиф! Амма ада тарс гайи математикадин муаллимрэз къефлейри неинки чи, тъакъи къунчи республикайрани къвалахзава. Рикъелни хъузва чаз чидай вирибуру адан тарсар. Къаматдизни икрамзава! Чир хъун хъсан я

Милли сеняткарвал

Халичайрин устад

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Хипехъянвилихъ галаз алақъалу тир гам-халича хурунин сеняткарвал дуњьядада лап сифте искустввойрикай сад. Я. Дербентдилай, Самур дередилай Илекдин Чехи рехъ физ хъуниди чинра и сеняткарвили цукъакъудна.

Халичайрин гъилин-туплун милли сеняткарвилин бегъер тир хъсан халичадиз исятдани еке къимет ава. Амма абур храдай устларар, гъайиф хъи, саки амач. Дуњьядада халкъарин лап къадим ва надир и сеняткарвал, милли искуство, гъайиф хъи, алай вахтунда квакъунин къурхулувилик ква. Ятлани, рикъиз тесели гузвай хътина хъсан кар ам я хъи, гам-халичайрал ашкъильу бязибур къадим девирдин и сеняткарвилил чан хиз алакъ-зава.

Ахцеърин машгъур музейда, советрин девирдин заплдин цлак вичелай дагъви дишегълидин гъурч къамат килигзавай надир халича ква. Ватандин Чехи дяведин ишириакчи, Дагъустандин искустввойрин лайхху деятельности, халичайрини гамарин зурба устад, женгерин са жерге шабагъарин сагъиб ва дяведилай гъурхууниз яратмишнин ислягъ зегъметдеш “Знак Почёта” къве орден къазанмишнавай Хадижат Юсуфовна Султановадин тъвар прикладной (карда ишлемишдай метлебидин) искуствводин алемда машгъур я. Ада яргъалай иисара Дербентдин гамар храдай фабрикадин къилин инженервиле къвалахна, колективдин арада къетлен гъурмет къазанмишнавай. 1977-йисуз чехи устад рагъметдиз фейидалай къулухъ фабрикадин колективди, Хадижат хътина ватанперес, халис инсан гунай Ахцеърин жемэтдиз адан шикил авай надир халича багъишина.

Хадижат 1914-йисуз Ахцеъя зегъметкеш, медини хизанди (ирид аял Чехи жезвай) дидедиз хъана. Сар чуьхъунин, эвягъунин, гъалар авунин, абур гъар жууре рангарал вегъинин ва ахла гам-халича хурунин къвалахада Хадижат гъвечли чавалай къвале акуна. Гъурхуунлай са къадардин руш яз диде Канитатахъ ва бадедихъ галаз а къвалахар вичини ийиз хъана. Зигъинлу рушаз абуру чин тежриба, сеняткарвилин сирер чирзайвай. Буба Юсуф лежбер тир. Чехи хизандиз фу гун патал ам, гъилер къабларламиш хъана, пакамалай няналди чулыгъ жедай.

1930-йисуз Ахцеърин мектебдин 10-класс агалкъунралди куягъай Хадижат, халичайрин гъазур устлар яз, Ахцеърин гамар храдай фабрикада къвалахал къабулна. 1942-йисуз немсерин чапхунчийри Кавказдал гъужумар ийизвай лап четин вядеда уйткъем дагъви рушавай таяр-түшерихъ галаз секин-

диз халича храз ацукиз хъанач, ам гъутьгулувиледи фронтдин фена. 1945-йисуз хурдал женгерин орденарни медалар алаз ва коммунист из (компартиядин жергейриз ам армияда къетлен виклекъвий 1944-йисуз къабулна) хайи ватандиз хтана, Ахцеърин гамар храдай фабрикада вичин зегъметдин

чакъарина. Амма хизандин гъалари, къисметди Хадижат Дербент шегъердиз акъудна. 1945-йисалай адакай ина коврово-сбытовой базадин къилин инженер хъана ва 1961-йисуз Дербентда гамар храдай фабрика кардик кутур сифте ийкъалай адап и карханадин къилин инженервилин жавабдар къуллугъ ихтибарна. Санлай пешекарвилин и хиле милли сеняткарвал хъуз ада 30 йисалай артух девирда чешнелүвиледи къвалахна.

Хъсан къазанжияр къачузвай вишиералди пешекарар авай чехи карханадин къилин инженервиле къвалахиз, Хадижат Султановади, гъилледи гам-халича хурунин вири сирерай тамамиледи къил акътнавай устад пешекарди (устадвилдин дережа хжакъун патал ада Москвада махсус курсар къягъяна), жеъгъил устларар вердишарунин

акъудзавай продукциядин ери хъсанарунин, ассортимент гөгъеншарунин ва гам-халича хурунин сеняткарвал вилик тухунин рекъе еке зегъмет чуугуна ва а зегъметди вичин бегъерни гана. Къилди къачуртла, фабрикада гъилледи хразвай 80 процентдилай виниз чич авай халичайр къецепатан улквейриз рекъе тазвайва абуру махсус выставкайра къвенкъвечи чакъарни къазвай.

Вичин къилин везифайрилай алла, Султановади халичайрин художественный рекъял лап вини дережадин гзаф къадар эскизар, шикилар, чешнэяр яратмишна, ва абуру чичледин надир халичайра гъятна. Хадижатан “Ахцах”, “Гүнней”, “Шалбздагъ”, “Мурад”, “Бадедин хтар”, “Риклин нурар” тъварар алай чешнэйрин халичайра ма-къамда вирибурун мецел алай. Султановади халичайрин чешнэрай декоративный милли нехшринни геометриядин къалубрин, хайи тъбиатдин гъузел шикилар аквазвай. Сад-садав къур къалубринни кутгай рангарин эсерлу композицийин яратмишнри пешекарар гъйранаравай. Абуру Дербентдин фабрикадин продукция дуњьядин лап хъсан чешнэйрин халичайрин жергеда тазвай. Гъелбетда, им лап еке агалкъун са въса са вахтунда Хадижат Султановадин зегъметдиз виниз тир къимет гун тир.

Агалкъунрикай рахайтла, анжака са 1968-йисуз Султановади ДАССР-дин художественный Советдин тарифунларди тестикъарай 6 шикил-чешнэ яратмишна. 1958-йисуз Хадижатан зегъметдин пай квай Дагъустандин гъилин къвалахдин халичайра Брюсселда Виридуњьядин выставка къизилдин медалдиз ва 1967-йисуз Лейпцигда Халкъарин уртах мекерада къизилдин медалдиз ва Лейпцигдин мекерадин махсус Дипломдиз лайхху хъана. Хадижат Юсуфовнади 1960-йисан апрелдиз Москвада Дагъустандин искустводин ва литературадин декадада ишириакун адап аквадай хътина агалкъунрикай сад хъана. И жигъттедай адаз КПСС-дин Дагобомдин, ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин ва Министррин Советдин патай ганвай Чухсагъулдин чар ава.

Къуллугъдин везифаяр Хадижат, суварин ва ял ядай ийкъар талъяна, гъамиша общественный ва партийный къвалахрихъ галаз санал къилиз акъудиз хъана. Муъжуъд 1930-йисуз Дербентдин гамар храдай фабрикадин партбюроин секретарвиле хъайи ам са шумудра КПСС-дин Дербент горкомдин пленумдин членвиле, горсоветдин депутатвиле хъана. Вичин умъурдин эхиримжи ийкъярлди Х. Султановади хъяновай пешедиз вафацурувал къалурна. Адан женгинин ва зегъметдин рехъ акъалтзувай несли патал Ватандиз вафалудаказ къуллугъунин чешне я.

Гъар садаз - ерилу чирвилер!

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

28-августдиз Ахцегъа муаллимрин совещание, коронавирусдайкай иғтиятяз, видеоконференциян (ВКС) къайдада кылие фена. Ам, муаллимиз келунин цийи иис тебрикуналди, Ахцегъ муниципалитетдин регъбер О.М.Абдулкеримова ачухна ва қылени тухвана. Конференциян къалахда райондин образованин управленин начальник А.Гажиева, образованин идараирин руководителри, къайдаяр хъдай органрин, диде-бубайрин, общественный тешкилатрин векипри иштиракна.

Кылип докладчик, РУО-дин начальник Алмас Гажиеваз гаф гудалди вилик, райондин кыл Осман Магъмудович районда образование авай гъалдал ва адап ери хъсанарунин мумкинвилер алквазна.

Ада къейд авурвал, эхиримжи иисара образованин ери хъсанаруниз ва школайра материалинни алратрин база мягъемаруниз еке фикир гузва. Кылди квачуртла, эхиримжи вахтунда "100 школа" проектдин сергятара аваз райондин 7 школа къайдадиз хканва. "Точка роста" центрояр ачухнава, воркаут-майданар түккүрнава, аялар тухдай автобусрин парк цийи хъувунва, учебникрин патахъай иғтияж алуднава, образованин идараира цаяр къуникай хатасуз авун патал сигнализация, гъакл видеокамераяр дузышина, мебель къачунва. Гъилевай иисуз "Хънерин мулкар комплекснидакас вилик тухун" программадай 60 аялдиз чаяр авай бахча, зурба спорткомплекс эцигзава. Чимивал хүн патал 7 школада кларап кудай пичер центральный отопленин къурулушанди эвэззава ва икл мад.

РФ-дин Президентди Федеральны Собранидиз ракъурай Чарче къалурнавайвал, 2024-йисуз Россиянди образование дүньяда лап хъсанбурун жергеда гъатун лазим я. И мураддив агалярнан патал къе образование Россиянда кар алай хилерикай сад яз малумарнава. "Гъар садаз - ерилу чирвилер!" - важибу и звернуни кваз къуватар желбна къанза. Хизанда, школайрани баҳчайра аялриз ерилу чирвилерни ватанпересвилин тербия гүнин къалах, тарсара информациян цийи технологияр ишлемиш туун къайдаяр гъучивил кутунва. Пара крат аялриз чирвилерин бине эцигзава сифтеңян

муаллимрилай аслу я, гавиляй абуруз бегъерувиледи къалахдай шарттар яратмишун ва истемишунарни артухарун важибу я.

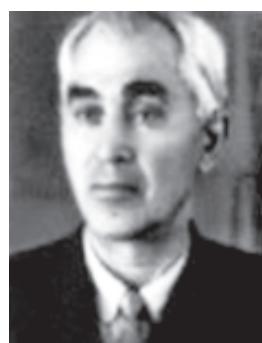
Аквазвайвал, эхиримжи иисара 10-класстра аялриз къадар тимил жезва. ЕГЭ-дикай кыл къакыдун яз, абуру ссуза пешекарвилин юкъван чирвилер къачузва. Эхиримжи 3 иисуз вахтунда санлай 148 аял хкатнава ва б класс-комплект тимил хъанва. Ида вини дережадин пешекаррин къитилел, муаллимиз къалах тимил хъунал гъизва. Келунин цийи иисалай образованин управление ва методцентр выпускникар ОГЭ ва ЕГЭ вахкунис гъазурунин гъа сифте ийкъалай еке жавабдарвал гъисунанди эгечина кланда.

Школаяр келунин цийи иисуз гъазурун патал районадминистрациди еке къалах тухвана: вахтунда ремонтирин пулар чара авуна, эпидъялар фикирда къунанди, махсус термометрияр, медмаскаяр, дезинфекциян шайэр гана. Аялринни муаллимриз сагъламвал хүн патал чна гележегдани алакъдай вири жуьредин къумекар ийида...

Докладдин винел "Школайра девирдин истемишиунрив күр шарттар яратмишун" темадай Къуркаларин СОШ-дин директор Гъайдар Эльдаров, "Алава образование аялриз чирвилерни алакънан артухарунин важибу лай я" темадай юннатрин станциядин директор Мадлен Гажиева, "Школадилай виликан образованин ери - им аялдин умъурдин ери я" темадай Къакларин хурубын аялрин "Орлёнок" баҳчадин заведующий Диана Магъсубова, "Люминари - школайриз, аялризни муаллимиз цийи мумкинвилер" темадай Хурургавай "Люминари" проектдин руководитель Дмитрий Корюхин ва масабур рахана. ВКС-дин къайдадин мярекат нетижаяр къунанди ва районда образованин къурулуш вилик тухунин гъакъиндей махсус къарап къабулунанди бегъемарна.

Сифтебурукай сад

Хазран КЬАСУМОВ

Вичизъахъудаказ арифдаррин, шаирин макан луѓузвай Сулейман-Стальский район алимралдини девлетлу я. Алай вахтунда Дағъустандин, Россияндин илимдин центройра, академийра, университетра, илимдини ахтармишнин институтра чинп ери-бине и райондай тир цүдуралди илимдин кандидатри ва докторри зөгъмет чуѓвазва. Къеџепатан улквейра къалахзавай, чинп тварар виридуңнада машъур хъанвай алимарни тимил туш. Икк, Зугърабахурий тир машъур политолог, илимрин доктор Камалдин Гажиева США-дин, Германиян, Италиядин, Швейцариян ва Франциян чехи университетта лекцияр келзава. Испирин хъуль тир биофизик Тажиб Мирзабегова яргъал иисуз США-дин ва Италиядин илимдин центройра къалахна, алай вахтунда ам медицинадин цийи дарманин лабораториянин заведующий я.

Райондин 90 иисуз юбилейдиз талукъ яз 2019-йисуз аялдай "Край мыслителей и поэтов" табда (гъазурайбур - А.Омаров ва М.Бабаханов) райондай аялватай илимдин докторар ва кандидатар тир 283 касдин тварар къунва.

Лагъана кланда, алимар районда вилик девиринни авай. Лезгийрикай алимвилин твар къачур сифтебурукай сад Ага Стандилай тир Къафлан ИДРИСОВ Я. Гъеле халкъ бегъем савадлу тахъанмаз, алимвилин твар къачур Къафлан Идрисова Советрин власть тестикъ хъайи сифте иисара лик-безар ва школаяр ачухунники еке пай кутуна.

Сифтегъан школа аялтларай Къ. Идрисова келун (1917-ийсалди) Бакудин прогимназияда давамарна. 1918-йисуз ада хайи хуъре аялриз чирвилер гуз башламишна.

1919-йисуз дагъвийри Бичерахованни Деникинан къуунрихъ галаз азадвилин женгер тухудайла, Къафлан Идрисова Дербентдин фронтда хъайи ягъунра иштиракна.

1919-ийсалай 1924-ийсалди ада Къасумхурун сифтегъан школада муаллимвиле къалахна.

Бакудин педагогвилин институт аялтларайдалай гүгъульниз Къ. Идрисов 1927-йисуз Дербентдин педагогвилин техникумда тиббат чирдай илимдин (естествознание) рекъяр преподаватели виле тайнарна. 1928-йисуз адакай округдин ОНО-дин заведующий хъана.

1930-йисуз Къафлан Идрисов ДАССР-дин Наркомпросди Москвадиз МГУ-дин патав гвай чирвилер хаждай са иисан курсариз ракъурна. Идалай гүгъульниз Орджоникидзе шегъерда авай Горский педуниверситетда умуми биологиянин ва генетикадин кафедрадин ассистентвиле, Наркомпросдин патав гвай учебный частунин, Дагпединститутдин патав гвай Дагпединститутдин учебный частунин заведующийвиле къалахна.

1932-йисуз Къафлан Идрисов Станд Сулейманан тварунихъ галай Дағъустандин госуниверситетдин зоологиянин кафедрадин преподаватели виле тайнарна. Са шумуд иисуз адакай аинин заведующийни хъана.

Агъасталвийри, санлай райондин вири агъалийри илимдин рекъе неинки лезгийрин, гъаклни вири дағъустанвийрин арада сифтегъанбурукай сад яз хайи Къафлан Идрисовад дамахзава. Ага Стандалад са къучедиз адап твар гана.

Къ. Идрисовакай хъенвай макъалаа заз Алишер Навоидин гафаралди къутягыз къанза. "Инсанар гъамиша чан аламас амукъдач, вичин твар несили рикъера хузвайди бахтлу кас я".

Тербиядин месэлайрай Аялди гъамиша тӀалабзавайла...

Нариман МАМЕДОВ,
журналист-педагог, РД-дин
культурадин лайххуу работник

Чарадан аялдиз түнбүль ауванзаз хуш къедай кар туш. Амма и мукъвара къавчин къапарин түквендә завай бейтерефдаказ акъавиз хъанач. Ина къве аял галай диде авай. Адан мулькудийис хъанвай руша, вирида ван къедайвал, вичиз бегенмиш хъанвай къавчин къапар къачун истемишивай. Аялди датана лугъузтай: "Диде, заз иту-у-уфлияр къачу ман".

Адан дидеди рушан гъвеччи стхадиз чекмейр хъязавай. Рушаз хъуытулдурак "ваъ" лугъуз, адалай са цуд декъикъада сабур хуъз алакъна. Ахпа адан нервийрияв мад эхиз хъхъанач. "Заз и лакироватнай къавчин къапар гъаш, - тӀалабна ада тукъенчидивай. - Завай мад эхиз хъжезмач".

Аялрин истемишиунриз табий хъун виридалайни регъят рехъя. Амма гъамиша икк авунукиди аял азгъунди яз чехи жеда. Телевизордай гузай рекламадини аялар артухан девлетдихъ ялунин руть-даллаз тербияламишзая. Аял датана шейэри баҳтху ийида лугъудай фикирдал гъизва. Аялар тӀалабчизир элкъын тавун патал, я туш хъи абуру гъамиша са вучятан тӀалабзавайла, датана истемишивайла вучда? Ингье са шумуд месяят.

Аялриз телевизордилай, компьютердилай ва къугъвадай шейэрилай аслу теже чира. Нинияр, видео ва электронный къугъунар галачиз күн аялриз бизарда эхир! Гъелбетда, аялар са квэлди ятланы, месела, къвалар машгъул жез хъайитла, хъсан я. Виликдай аялри, гъеччи яшарилай эгечна, фермайра диде-бубайриз къумекар гудай ва маса жуъредин везифајарни тамамардай. Алай дебирда лагъайтла, чна аялриз саки са затни истемишихъизмач.

Гъелбетда, диде-бубайризайлар аялриз абурукай азгъунвилин хесетар хкудун патал машгъулратрин

график түкъуриз жеда. Гъатта къудайтис хъанвай биццекдилайни пакаман түннилай къулухъ стопдал алай къаб-къажах кутахиз къумекиз, кациз түрн, цыквериз яз гуз ва таъкини маса күлүү къалахар къилиз акъудиз алакъда. Чехи яшда авай аялриз пакамахъ чин мес къакъажиз, багъда къалахиз жеда.

Гъелбетда, аялриз телевизордилай, компьютердилай ва къугъвадай шейэрилай аслу теже чира. Нинияр, видео ва электронный къугъунар галачиз күн аялриз бизарда эхир! Гъелбетда, аялар са квэлди ятланы, месела, къвалар машгъул жез хъайитла, хъсан я. Виликдай аялри, гъеччи яшарилай эгечна, фермайра диде-бубайриз къумекар гудай ва маса жуъредин везифајарни тамамардай. Алай дебирда лагъайтла, чна аялриз саки са затни истемишихъизмач.

Чехи яшда авай аялриз пакаман түннилай къулухъ стопдал алай къаб-къажах кутахиз къумекиз, кациз түрн, цыквериз яз гуз ва таъкини маса күлүү къалахар къилиз акъудиз алакъда. Чехи яшда авай аялриз пакамахъ чин мес къакъажиз, багъда къалахиз жеда.

Гъелбетда, диде-бубайризайлар аялриз абурукай азгъунвилин хесетар хкудун патал машгъулратрин

график түкъуриз жеда. Гъатта къудайтис хъанвай биццекдилайни пакаман түннилай къулухъ стопдал алай къаб-къажах кутахиз къумекиз, кациз түрн, цыквериз яз гуз ва таъкини маса күлүү къалахар къилиз акъудиз алакъда. Чехи яшда авай аялриз пакамахъ чин мес къакъажиз, багъда къалахиз жеда.

Гъелбетда, диде-бубайризайлар аялриз абурукай азгъунвилин хесетар хкудун патал машгъулратрин

график түкъуриз жеда. Гъатта къудайтис хъанвай биццекдилайни пакаман түннилай къулухъ стопдал алай къаб-къажах кутахиз къумекиз, кациз түрн, цыквериз яз гуз ва таъкини маса күлүү къалахар къилиз акъудиз алакъда. Чехи яшда авай аялриз пакамахъ чин мес къакъажиз, багъда къалахиз жеда.

Гъелбетда, диде-бубайризайлар аялриз абурукай азгъунвилин хесетар хкудун патал машгъулратрин

график түкъуриз жеда. Гъатта къудайтис хъанвай биццекдилайни пакаман түннилай къулухъ стопдал алай къаб-къажах кутахиз къумекиз, кациз түрн, цыквериз яз гуз ва таъкини маса күлүү къалахар къилиз акъудиз алакъда. Чехи яшда авай аялриз пакамахъ чин мес къакъажиз, багъда къалахиз жеда.

Гъелбетда, диде-бубайризайлар аялриз абурукай азгъунвилин хесетар хкудун патал машгъулратрин

график түкъуриз жеда. Гъатта къудайтис хъанвай биццекдилайни пакаман түннилай къулухъ стопдал алай къаб-къажах кутахиз къумекиз, кациз түрн, цыквериз яз гуз ва таъкини маса күлүү къалахар къилиз акъудиз алакъда. Чехи яшда авай аялриз пакамахъ чин мес къакъажиз, багъда къалахиз жеда.

Гъелбетда, диде-бубайризайлар аялриз абурукай азгъунвилин хесетар хкудун патал машгъулратрин

график түкъуриз жеда. Гъатта къудайтис хъанвай биццекдилайни пакаман түннилай къулухъ стопдал алай къаб-къажах кутахиз къумекиз, кациз түрн, цыквериз яз гуз ва таъкини маса күлүү къалахар къилиз акъудиз алакъда. Чехи яшда авай аялриз пакамахъ чин мес къакъажиз, багъда къалахиз жеда.

Гъелбетда, диде-бубайризайлар аялриз абурукай азгъунвилин хесетар хкудун патал машгъулратрин

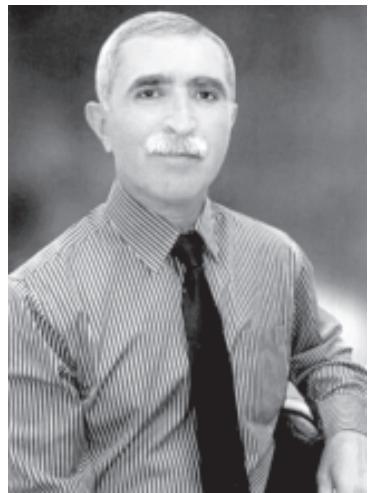
график түкъуриз жеда. Гъатта къудайтис хъанвай биццекдилайни пакаман түннилай къулухъ стопдал алай къаб-къажах кутахиз къумекиз, кациз түрн, цыквериз яз гуз ва таъкини маса күлүү къалахар къилиз акъудиз алакъда. Чехи яшда авай аялриз пакамахъ чин мес къакъажиз, багъда къалахиз жеда.

Гъелбетда, диде-бубайризайлар аялриз

Телкъвезва захъ рагни варз...

(Цийи шиирар)

Зульфиқъар КъАФЛНОВ

* * *

Къаст.
Нурлуп авун,
Гужлу авун
Къаст язи
Багъри чилин суварар:
Залай газаф рехибур я,
Эхиримжи вахтара
Заз аквазвай ахварар...

* * *

Ватан.
Плазва Ватан.
Деринди я хер адан.
Плазва зунни...
Ятланы за,
Ара физ,
Багъишава хъвер адаз.

* * *

Ким.
Умъур.
Ким акваз Умъурдин,
Тлар жезва рикл,
Дар жезва гульгуль:
Кимел ала
Азраил -
Ажалдин векил...

* * *

Кусумач зун.

Ксайтани,
Ксузава лап заландиз:
Дуњня ква
Ажи цун -
Мусибатдин лишандик...

* * *

Рикл.
Кузва зи рикл,
Кармашава гъйифди:
Килигзамач девирдиз,
Гъахъвал клани,
Паквал клани
Тарифи...

* * *

Жегъил свас.
Жегъил суса,
Дувул авай женнетда,
Михъивилер хъйизмат:

Къвал михъдайла,

Чилик квай гебедлай,

Адаа вичин

Рехи чарар жагъизва...

* * *

Гульгуль.
За вилзамач гульгульдиз:
Заз,
Адай

Аквадай,

Бирширикай кичевзач.

Кичевзача заз нехиширикай,

Зи вилера эхъвемай...

* * *

Чал.

Садрани ви,

Зи багъри чал,

Туъхъудач цлай,

Црадач чим:

Вахъ гелкъвезва

Лезгирин алай аямдин бажарагълу лирик-шаиррикай сад тир Зульфиқъар КъАФЛНОВАН тлэр алай цийи шиирар гъам гъиссеринни сесерин, гъам аваздинни везиндин, гъам месэлайрив эгеччунин тегъеррал, жанрайрал гъалтайланы, чалан верцлишин ва къешенгвилин, рангаринни таварин назиквишин ва икл мадни маса жигъетрайни чехи устадвшилинбуря!

За Зульфиқъар "муъгъульбатдинни мусибатдин шаир" я лагъана, къимет ганва. За фикирдалди, им ягъялмишивал туш. И кар гила чун раҳазвай цийи эсерри мад сеферда субутзава.

Мерд АЛИ

Шалбуздин киль -
Булутрин ким...
* * *
Булут.
Булутдини,
Синерал муг храдай,
Ажал ганва цавари:
Ван сес тийиз,
Къекъезва ам
Къве кукъушдин арада...

* * *

Чавар.
Са чавара,
Къульпер цадай никлера,
Гъажикилайар
Акъуриз тазвай.
Къе мадни пис я:
Мичи къвале
Чулув кац
Жагъуриз тазва...

* * *

Югъ.
Йиф.
Йифиз - вацран,
Юкъуз дуст жез ракъинин,
Чан гъизва за шиирдал:
Маса саягъ
Шаирдивай
Экв таз жеда чумъурда...

* * *

Иман.
Шезва иман
Мискиндинни
Килисадин
Арада :
Заз адакай
Ухшар къевзва аялдин,
Тунвай гъенел чарадан...

* * *

Аран.
Амачтани сува
Живер,
Аязар,
Юзазва чур Арандин:
Къезил акваз ,
Умъурдин тур
Язва пара заланди...

* * *

Йифни жезва...
Агаъзувач чкадив
Я вун,
Я зун:
Амачир хъиз маса рекъер,
Хъель яз риклер,
Са жигъирдай физва чун...

* * *

Уълен.
Чансуз вириз -
Уълендиз
Кланда цавун тилияр:
Абуру хъзваз,
Чуру иви тергзвай,
Цин пепеяр -
Зилияр...

* * *

Гъед.

Инсан.

- Заз вун дайм, -

Рахазва гъед инсандин -

Герек я, герек:

Алачиртла чилел вун

Гъижранди

Туъхъурдай зи экв...

* * *

Вун.

Вун хъфизва,

Ийиз зал,

Ажалдин хирер.

Ятланы зун рекъизвач:

Гелкъезва захъ

Рагъни

Варз -

Аллагъдин вилер...

* * *

Тлебиат.

Аяз.

Къана лугъуз аяздал

Гъилерин туплар,

Тлебиатдиз себ гумир.

Гун хъайлта,

Ада ваз мад

Хгудач гатфар...

* * *

Шаир.

Къяйтлани шаирдик,

Адан цларцик

Хулькурзамач Ажалди:

Шаирдин цлар,

Цаварин зар -

Гъец хъанва ам паталди...

* * *

Пер.

Къелем кутаз,

Атлудайла фур,

Хци жеда пер:

Къуруп жеда -

Атлудайла сур...

* * *

Гъужум.

Зун ягъиз кланз,

Гзафбур

Акъвазнава гъужумда:

Чизвач абруз,

Ажуз аскер тежерди,

Ракъинин сур тухумда...

* * *

Инсан.

Чандик квай инсандин

Ажал я мелгъем:

Кузва ада,

Цлай хъана,

Кефсуздан жегънем...

* * *

Вилер.

Са береда,

Пис кар хъунни,

Иshedай вилер зи.

Гила шемзач:

Шез чирнава

Девирди

Зи риклин пенжердиз...

* * *

Малаик.

Малаикди

Рагъ хъурзевай юкъузни

Хъен гудач:

Ам гъакъвани михъя.

* * *

Мурад.

Зи мурад вун акун тир,

Экв вилин.

Акуна ...

Такунайтла хъсан тир:

Гила гена -

Цлуз вегъез -

Чуухзава зун теквили...

* * *

Йисар.

Йисар цлраз,

Элкъвезва чун агъилприз.

Са мульгульбат

Дегиш жевзач -
Амукъаза жегъилдиз...

* * *

Девир.

Нехир.

Уъленда хъиз,

Ни гътнава девирда:

Рульгид кифир инсанри

Чпиз мягъкем

Чка къазва нехирида...

* * *

Гъа къе-пака,

Рехи жедай,

Анжак рекъин тийидай

Мани тұна умъурда,

Зи рульгид нағъв

Экъя жеда

Азраилдин жигъирда...

* * *

Лекъ.

Аран.

Арандин цав

Кландач лекърез -

Таклан я:

Кланик дагълар

Квачир цавар

Асқлан я...

* * *

Куыче.

Экъечидайла куычедиз,

Чуынхазава

За жуван кап -

Гъилин къен:

Кичле я заз

Акваз ам,

Чулувбуруз

Риклин къен...

* * *

Циф.

Зун циф туш,

Галатайла ацукъдай

Жигъирдавай палчухдал;

Булат я,

Булат,

Чан гуз гъазур бушлухда...

Чи бубайрин яшайишдай

Чехи бубайрин девирра, чи йикъара хыз, улакъар авачир. А вахтара къилин улакъар балканаар, ламар, яцар тир. Гыкъван четин жевайтлани, зегметдал рикл алай лежбери абурун күмекдалди чилерни гъялзай, техиларни цазтай, санай масанизи физтай. Яцар, балканаар кутазтай алерар, арабаяр, фургъунар авай.

Малум тирвал, яргъал мензилприз фидайла, арабадин, фургъундин чархарив мукъвал-мукъвал ягъламишдай затлар гыцдай. Гиг, чархарин ракъарив гыцжэз, цыран тийдайвал. Чи йикъара ягъламишдай затлар газаф ава. Бубайрин девирра лагъайтла, абур тупларалди гысабиз жедай.

И шикилдай квезд аквазвайди бубайрин девирра ягъламишдай затлар (запун, чөм ва мсб.) твазтай маҳсус къаб я. Ам чаз, 2019-йисуз Ичинрин хурурьуз мульман хайила, чадин мискиндик имам Ариф Рустамов музейдай акуна. Адан гафаралди, ихтигин къапар гамишин крчарикай ийизтай. Крчарин къен акъудиз, аниза ягъламишдай затлар вегъезтай. Винелай

Къарасдикай авунвай клюмп гъалд хъийизтай. И затлана арабайрихъ, фургъунрихъ жедай.

Гила абур герек амач. Арабайра, фургъунра аваз яргъал мензилприз касни физмат. Алай аямдин улакърикай менфят къачузва. Амма Чехи бубайрилай чал агақнавай ихтигин яржар, безекар квадарна виже къведач. Абур чи тарих я.

“В.Аликберован аламатдин алемар”

Инсандин къисмет аламатдин затл я. И кар жуъреба-жуъре касарин умъурдин рекъерихъ галаз мукъувай таниш хайила, мад сеферда субут жезва.

Мукъвара зун интернетда жуваз герек са малуматдихъ къевъзвай. Са сайтда зи фикир “Виталий Аликберован аламатдин алемар” тъвар алай макъалади вичел желбна. Автор вуж ятла къалтурнавачир. Макъала 4-5 предложенидикай ва художницидикай къелемдикай хкатнавай цудралди сүретрикай ибарат тир. Малум хайтал, **Виталий АЛИКБЕРОВ**, Украина тъвар-ван авай художник, чи ватанэгъли, лезги миллетдин векил яз хъана. Зун интернетда адакай жезмай къван газаф делилар къватлиз алахъна. Бажарагълу ватанэгълидикай гъатай малуматар газет келзавайбунални ага-къариз къланзана.

Виталий Мурсалович Аликберов 1944-йисан 2-сентябрдиз Украина инадин Винницкая областдин Цаповка хуъре дидедиз хъана. Гъайиф хъи, адан буба Мурсал Аликберован ери-бине гы райондай, гы хуърят ятла тайнариз хъана. И кардиз талукъ делилар интернетдани ава. Анжак машгъур художникдикай къхъенвай вири макъалайра ам, миллетдал гъалтайла, лезги яз къалтурнава. Винидихъ ихтилат фейи “Виталий Аликберован аламатдин алемар” макъалада лагъайтла, адан буба - лезги, диде - украинка тирдакай къхъенвай.

Гыкъ Мурсал Аликберов Украина инадиз акъятнатла, ана хизан арадал гъанатла чун патал сир яз

амукъзана. Ватандин Чехи дяведин йисар тир. Гзафбур а девирда хайи хурурьувай, кваливай хъана. Белки, гъдан къисметни агуурди хъанатла...

Виталий Аликберован къелемдикай хкатнавай сүретрин арадай заа “Булахдин патав” тъвар алай шикил акуна. Ана дагъдин хуъре булахдал квэрар ацурзувай дишегълияр, диде къухахламишзай яял ва дишегълийрин къаншардиз къевъзвай дагъви итим аквазвай. И шикилди адан автор дагъвийрин руғъдиз, вичин бубайрин хайи чилиз мукъва тирдан гъакъиндай шагъидвалзана.

Гъвччи чавалай шикилар чугунал машгъул хъайи Виталий Аликберова 1976-йисуз Одессада М.Б. Грекован тъварунихъ галай яратмишунрин училище, 1984-йисуз Киевдин яратмишунрин институтдин живописдин факультет

акъалтларна. Хейлин йисара Одессада яратмишунрин училищеда муаллим яз къвалахна.

Украинадин халкъдин художник, Украинадин художникрин милли Союздин член В.Аликберован сүретрин выставкайр Москвада, Санкт-Петербургда, Киевда, Одессада, Харьковда къиле фена. Адан къелемдикай хкатнавай сүретри дуњядин 17 улкведа государстводин ва хусуси коллекцияра чка къунва. Къетлендин къейд ийиз къланзай кар ам я хъи, чи ватанэгълидин сүретрет гъатнавай коллекцийрин арада Урусатдин, Америкадин, Молдавиядин, Украина инадин виликан президентрин - Борис Ельцинан, Билл Клинтонан, Петр Лучинскийдин, Виктор Ющенкоин колекциярни ава.

Украинадин машгъур художник 2014-йисан 24-майдиз рагъметдиз фена. Инсульт хъайдалай къулухъ ам садлагъана зайдар хъана. И карди адан яратмишунрин алемдизни таъсирана. Художникдин сухтайрикай сада рикл хизвайвал, вишералди сүретар чуғунвай устад вичин умъурдин эхиримжи йисара лап зайдар хъанавай. И делилди адан умъур ва яратмишунрин алем рагъдандиз мукъва хъанвайдакай хабар гузвай.

В.Аликберовхъ галаз санал къвалахай юлдаши, адан яратмишунрихъ галаз мукъувай таниш къаси ам Аллагъдин патай къетлен пай ганвай художник тир лугъузва. Дуъз лагъайтла, ада чуғунвай сүретрихъ галаз мукъувай таниш хъайила, зунни гъахътин фикирдал атана.

Квезд чидани?

Жегъре рангунин вир

Ажайиб вирер

Төбиатдихъ газаф сирер ава. Гъа ихтибинурукай сад Австралиядин кеферпатан къерхрив гвай Мидл островдал алай Хиллиер тъвар алай вир я. Ам сифте яз XIX-асирда гъульпун кицлерални китрал гъуърч ийизвай гъуърхехъанриз акуна. Бязи чешмейри къейд-зайвайвал, вир 1802-йисуз Британиядай тир сиягъатчи Мэть Флиндерсан экспедициядиз акуна.

Илимдин жильтдай ахтармишунар тухуз лап мукъвал тир девирда гатлунна.

Вирин къерх тирвал къум ава ва эвкалиптдин тарар экъечизава. XX асирдин эвел къилера ина къел ххудзай, амма, бегъем къазанжияр арадал къевъзвач лагъана, ругуд яис арадай фейила, и кар акъвазарна.

Вирин ранг дегиши жеввач. Гъатта вирин яд са банкадиз цайтлани, жегъре рангунинди яз амукъзана. Эвел къилия вирин ранг це авай къелерихъ ва са жерге микроорганизмайрихъ галаз алакъалу авунвай. Анжак

1950-йисара къиле тухвай ахтармишунри абурун арада са алакъани авачирди тестикъарна.

2016-йисуз тешкилай ахтармишунрин нетижада малум хъайвал, вирин цел жегъре рангакъалтун ана авай “Дуналиелла солоноводная” набататдихъ ва са десте микроорганизмайрихъ галаз алакъалу тирди субтунна.

Хиллиер яргъа тир остродал алайвиял аниза газаф къадар туристар физвач. Асул гысабдай вирел самолетра, вертолетра аваз лув гузва.

Дуњяды

Къизилар жагъана

Израилдин Явне шегъердин патаривай археологиз Исламдин къизилдин асиридин девирдин къизилар авай чка жагъана. Идакай «Ислам.ru» сайтди хабар гузва. Къизилдин манатриз къимет гудай эксперт Роберт Кулан гафаралди, археологиз жагъана надир хазина я.

Къизилдин 425 манат хъенчин къапуна авай. Урусатдин пулналди, жагъанвай хазинадин къадар 4 миллиондиз барабар я. Экспертрин делилралди, абур 1100 йисуз чилик хъанва.

Лагъана къанда, манатрин ери чур хъанвач, абур лап къе чилик кутурбур хъиз ама. И карди абур михы къизилдикай авунвай бур тирди субтунна.

Пешекарри къейдзайвайвал, хазина Аббасидрин девирдиз та-лукъди я. И девирдиз мад Исламдин къизилдин асири лугъузва. Аббасидрин халифатди алай аямдин Иракдин мулкарал регъбервал гузвай. А девирда, искустводин ва архитектурадин хилера къазанмишнавай агалкъунриз килигна, Багъдад ва Самарра ше-гъерар мусурманрин алемдин меденияддин меркезар яз гы-сабзавай.

Мефтедай квак акъудна

“Лента.ru” чешмени хабар гузвайвал, дуихтури Китайдин агъалидин мефтедай яргъивилел 13 сантиметр алай чан алай квак акъудна. Ам гададин къиле 17 йисуз яшамиш хъана.

23 йис хъанвай гададин гафаралди, 6 йис хъайдалай иныхъ адад гъилер-къвачер датлана гацум жеввай. Вичин жендек гъис хъийин тийдайла, ам дуихтурханадин фена.

Пешекарри гысабзайвайвал, ци я тъунин нетижада (мисал яз, хъипрен ва я тахъйтла мурдардин) гададин мефтеда квак гъятна.

Маддни китайвиди хиве къурвал, вичи гъвечи члавуз диде-бубадиз, сагъламвал хъсанзувач лугъуз, арзаяр авурла, абуру кваз къазвачир.

Къейд ийин хъи, са шумуд яс идалай вилик Америкадин агъалийрин (стхадин ва вахан) мефтедайни куквар акъуднай.

Къульд сятда - муркадин це

Кировский областдин агъали муркади къунвай яд авай, денинвилел 4 метр алай къуюдиз аватна ва саъдиз амуъна. Идакай «Лента.ru» чешмени хабар гузва.

Тамай хъеввай итим дуушуьшдай Знаменка тъвар алай касни яшамиш тежеввай хурун патарив къуйдиз аватна. Ада къумек гудайбур къедайдак умуд кутуна, гърайиз гатлунна. Амма гърайдиз гъай лугъудай кас гъасята пайда хъанач. Тамам къульд сяят алатаила, и чадин патавай физвай стхадизни вахаз гъарайзай итимдин ван атана. Абуру верхи тар атлана ва адан къумекдадли муркадин цин есир винел акъудна.

Идалай гъульпун измад садади ишлемиш тийизвай къуяр агалун патал (абур и мулкара 5 ава) чадин администрациядиз фена. Амма гъкумдин векилри са серенжемни къабулнач. Чешмедин делилралди, алайтай йисузни са кас къуйдиз аватнай.

Цавай фидай машин

“Газета.ru” чешмени хабар гузвайвал, Япониядин “SkyDrive” тъвар алай компанияди цава лув гудай машин арадал гъанва. Ийикъара ам сифте яз ишлемишна.

Проектдин руководитель Томохиро Фукудзавади къейд авурвал, машин 2 метрдин цавуз хжак хъана ва ада 4 декъикъада лув гана. Машина ам идара ийизвай касни (пилот) авай. Санлай къа-чурла, ихтигин машиндиндай цава 5 декъикъада лув гуз жеввай.

Алай вахтунда пешекарар адан йигинвал ва цава лув гузвай проектар дуњядин са шумуд улкведа гъиле къунва. Абуру арада Япониядин кархана виридалайни вилик ква.

Урусатдик тахсир кутуна

Алай йисан ноябрдин ваца США-да президент хъядай сечкияр къиле фида. “Газета.ru” чешмедин малуматралди, улкведен Конгрессдин векилрин палатадин спикер Нэнси Пелосиди Урусатдик, ам сечкийрик къаришиши жеввай лагъана, тахсир кутуна.

Адан гафаралди, Америкадин сиясатдин умъурьуздиз тахсир ийиз алахънавай са шумуд улкве ава. Амма Урусатдин, Китайдин ва Ирандин гъерекатар, макъсадар сад туш. Президентдин сечкияр кардикай хкудун патал абурукай газфни-газаф Урусатди се-ренжемар къабулзана, - гысабзайва Пелосиди.

Ада фикирзайвайвал, Урусатдин сечкияр Кремль патал хийир авай хътигин нетижада аваз ақвальтна къанзана.

Къейд ийин хъи, сечкийра США-диз алай вахтунда регъбервал гузвай президент Дональд Трампани иштирака.

Къвед лагъай сеферда ахкатна

США-дин Невада штатда, коронавирус ахкатна, сагъ хъхъядак вирус къвед лагъай сеферда ахкат хъувунна. Идакай ТАСС-ди хабар гузва.

Санлай къа-чурла, дуњяды ихтигин дуушуьшар гила къуд хъанва: вилидай къвед лагъай сеферда коронавирус ахкат хъувурбур Гонконгда ва Европада винел акъуднай.

Америкадин агъали - 25 йис хъанвай гада - сад лагъай сефердилай тафаватлу яз, исята четин гъалда ава. Садра сагъ хъувурбадак къвед лагъай сефердани вирус ахкат хъувунин себебар дуттуривай гъелелиг тайнариз хъанвач.

Чин гъазурайди - Мегъамед ИБРАГИМОВ

понедельник, 7 сентября**РГВК**

06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08.05 «Заряжайся!» 0+
 08.15 «Здоровый мир» 0+
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 Д/с «Земля. Территория загадок»
 09.25 X/ф «Максим Пере-пелица» 0+
 11.25 «Служа Родине»
 11.55 «Годекан» 6+
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.50 X/ф «Девушка со швейной машинкой»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.55 «Человек и право»
 16.05 «Арт-клуб» 0+
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.55 Д/с «Земля. Территория загадок»
 17.25 Т/с «Непридуманная жизнь» 7 с.

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
 18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 «Здоровье»
 21.05 «Экологический вестник»
 21.20 «Учимся побеждать»
 21.40 «Дагестан туристический» 6+
 22.30 «На виду»
 23.00 Время новостей Дагестана
 23.20 «Угол зрения»
 23.50 Д/с «Легенды науки» 5 с.
 00.30 Новости Дагестана
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01.15 T/с «Яма». (18+).

РОССИЯ 1

09.00 Канал национального вещания «Очар» на кумыкском языке
 17.15 Док. фильм. «Расул Гамзатова»
 18.00 «Акценты».
 5.00, 9.30 Утро России.
 9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
 9.55 О самом главном. (12+).
 17.00 Мужское/Женское. (16+).
 18.00 Вечерние новости. (16+).
 18.40 На самом деле. (16+).
 19.40 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время. (16+).
 21.30 T/с «Презумпция невиновности». (16+).
 23.35 Вечерний Ургант. (16+).
 0.15 T/с «Яма». (18+).

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 17.15 Док. фильм. «Расул Гамзатова»
 18.00 «Акценты». Сегодня.
 8.25, 10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
 11.30 Судьба человека с Б. Корчевниковым. (12+).
 12.40, 18.40 60 минут. (12+).
 14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).
 17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 21.20 T/с «Давай найдем друг друга». (12+).
 23.30 Вечер с В. Соловьевым. (12+).
 2.00 T/с «Каменская». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30, 5.10 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.30 Давай разведемся! (16+).
 9.40, 3.30 Тест на отцовство. (16+).
 11.45, 2.35 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 13.00, 1.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.00, 1.15 Д/ф «Порча». (16+).
 14.30 Мелодрама «Выbiraya судьбу». (Украина). (16+).
 1.25 Место встречи. (16+).
 3.05 Их нравы.
 3.35 T/с «Отдел 44». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.10 Актёрские судьбы. Изольда Извицкая и Эдуард Бредун. (12+).
 8.40 Т/с «Каменская». «Смерть и немного любви». (16+).
 10.55 Городское собрание. (12+).
 11.30, 14.30, 17.50, 22.00 События.
 11.50, 0.35 Петровка, 38.
 12.00, 3.20 Т/с «Коломбо».
 13.35, 5.20 Мой герой. Катерина Шпица.
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Отец Браун».
 16.55 Д/ф «Александр Демьяненко. Я вам не Шурик» (16+).
 18.15 Детектив «Старая гвардия». (12+).
 22.35 До основания, а затем... Спецрепортаж.
 23.05, 1.35 Знак качества. События. 25-й час.
 0.55 90-е. Тачка. (16+).
 2.15 Д/ф «Иосиф Сталин. Как стать вождем».

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
 8.00, 13.00, 18.00, 21.15 Новости дня.
 8.15 Д/с «Сделано в СССР».
 8.35, 10.05 Т/с «Смерть шпионам. Ударная волна». (12+).
 10.00, 14.00 Военные новости.
 13.15, 14.05, 1.15 Д/с «1812» (12+).
 18.30 Специальный репортаж. (12+).
 18.50 Д/с «Центр специального назначения». «На передовых рубежах». (12+).
 19.40 Скрытые угрозы. «Альманах ц22». (12+).
 20.25 Д/с «Загадки века». «Берлинский сюрприз Сталина». (12+).
 21.25 Открытый эфир.
 23.05 Между тем. (12+).
 23.40 X/ф «Дачная поездка сержанта Цыбули». 4.40 X/ф «Убийство свидетеля». (16+).

вторник, 8 сентября**РГВК**

06.50 «Заряжайся!»
 07.00 Новости Дагестана
 07.20 Передача на табасаранском языке «Мил»
 08.00 «Заряжайся!» 0+
 08.05 Мультфильм 0+
 08.30 Новости Дагестана
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 Д/с «Земля. Территория загадок»
 09.25 X/ф «Сара о Форсайтах»
 11.30 T/с «Непридуманная жизнь» 7 с.
 12.30 Новости Дагестана
 12.50 «Здоровье»
 13.40 «Экологический вестник»
 14.00 «Дагестан без коррупции»
 14.30 Новости Дагестана
 14.55 «На виду»
 15.25 «Дагестан туристический» 6+
 15.45 «Учимся побеждать»
 16.05 Мультфильм 0+

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
 9.00, 12.00, 15.00, 3.00 Новости. (16+).
 9.55 Жить здорово! (16+).
 17.25 T/с «Непридуманная жизнь» 8 с.
 18.20 «Дагестан без коррупции»
 18.45 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 19.30 Новости Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 «Подробности»
 20.50 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
 21.40 «Молодежный микс»
 21.55 «Человек и вера»
 22.30 Новости Дагестана
 23.00 Время новостей. Махачкала
 23.20 «Память поколений. Эльмуэрза Дхумагулов»
 23.55 Д/с «Легенды науки» 6 с.
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 T/с «Яма». (18+).

РОССИЯ 1

09.00 Канал «Мадания» на аварском языке
 17.15 Вспомина Ра-суга
 18.35 Машук.
 18.50 Перегон скота.
 18.05 По ауналам Дагестана. Кумух

5.00, 9.30 Утро России.
 9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
 9.55 О самом главном. (12+).
 18.00 Вечерние новости. (16+).
 18.40 На самом деле. (16+).
 19.40 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время. (16+).
 21.30 T/с «Презумпция невиновности». (16+).
 22.30 Док-ток. (16+).
 23.30 Вечерний Ургант. (16+).
 0.10 T/с «Яма». (18+).

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 17.15 Вспомина Ра-суга
 18.35 Машук.
 18.50 Перегон скота.
 18.05 По ауналам Дагестана. Кумух

5.00, 9.30 Утро России.
 9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
 9.55 О самом главном. (12+).
 18.00 Вечерние новости. (16+).
 18.40 На самом деле. (16+).
 19.40 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время. (16+).
 21.30 T/с «Презумпция невиновности». (16+).
 22.30 Док-ток. (16+).
 23.30 Вечер с В. Соловьевым. (12+).
 2.00 T/с «Каменская». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.00, 5.50 Домашняя кухня. (16+).
 6.25 6 кадров. (16+).
 6.30, 5.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.30 Давай разведемся! (16+).
 8.25, 10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
 11.30 Судьба человека с Б. Корчевниковым. (12+).
 12.40, 18.40 60 минут. (12+).
 14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).
 17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 21.20 T/с «Балабол». (16+).
 23.40 Поздняков. (16+).
 23.55 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
 0.25 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
 1.15 Место встречи. (16+).
 3.00 Их нравы.
 3.35 T/с «Отдел 44». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.10 Доктор И... (16+).
 8.45 Детектив «Петровка, 38». (12+).
 10.35, 4.35 Д/ф «Родион Нахапетов. Любовь длинно в жизни». (12+).
 11.30, 14.30, 17.50, 22.00 События.
 11.50, 0.35 Петровка, 38.
 12.05, 3.25 Т/с «Коломбо».
 13.40, 5.15 Мой герой. Геннадий Бетров. (12+).
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Отец Браун».
 16.55 Д/ф «Нина Дорошина. Любовь предателя».
 18.15 Детектив «Старая гвардия. Прощальная вечеринка». (12+).
 22.35, 2.55 Осторожно, мошенники!
 23.05 Д/ф «Русские вайны». (16+).
 0.00 События. 25-й час.
 0.55 90-е. Звезды из «ящика». (16+).
 1.35 Д/ф «Русские Вайны». (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
 8.00, 13.00, 18.00, 21.15 Новости дня.
 8.15 Не факт!
 8.50 Военная приемка. След в истории. «1812. Неизвестное Бородино».
 9.50, 10.05, 13.15, 14.05 Т/с «Псевдоним «Албанец»». (12+).
 10.00, 14.00 Военные новости.
 18.30 Специальный репортаж. (12+).
 18.50 Д/с «Центр специального назначения». «Ценой жизни». (12+).
 19.40 Легенды ормии с Александром Маршалом. Магомед Гаджиев.
 20.25 Улика из прошлого. «Москва - Ереван 77. Дело о взрыве в метро.
 21.25 Открытый эфир.
 23.05 Между тем. (12+).
 23.40 X/ф «Сыщик». (12+).
 2.10 X/ф «Балтийское небо».

среда, 9 сентября**РГВК**

06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00 Новости Дагестана
 07.20 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 08.00 «Заряжайся!» 0+
 08.05 Мультфильмы 0+
 08.30 Новости Дагестана
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 Д/с «Земля. Территория загадок»
 09.25 X/ф «Возвращение странников» 0+
 11.10 «Молодежный микс»
 11.30 T/с «Непридуманная жизнь» 8 с.
 12.30 Новости Дагестана
 12.50 X/ф «Свадьба» 0+
 14.00 «Дагестан без коррупции»
 14.30 Новости Дагестана
 14.50 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
 15.40 «Подробности»
 16.00 «Человек и вера»
 16.30 Время новостей Дагестана

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
 9.00, 12.00, 15.00, 3.00 Новости. (16+).
 9.55 Жить здорово! (16+).
 17.25 T/с «Непридуманная жизнь» 9 с.
 18.20 «Арт-клуб» 0+
 18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 «Дагестан туристический» 6+
 21.40 «Городская среда»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 Время новостей. Махачкала
 23.20 «Аугодafe»
 00.05 Д/ф «Гомер XX века»
 00.30 Время новостей Дагестана

РОССИЯ 1

14.30 Местное время. Вести Дагестан
 17.15 Дагестан спортивный
 17.35 Актуальное интервью
 18.00 Горячий поднос. Агульский район

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 17.15 Актуальное интервью
 18.00 Горячий поднос. Агульский район

5.00, 9.30 Утро России.
 9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
 9.55 О самом главном. (12+).
 18.00 Вечерние новости. (16+).
 18.40 На самом деле. (16+).
 19.40 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время. (16+).
 21.30 T/с «Презумпция невиновности». (16+).
 22.30 Док-ток. (16+).
 23.30 Вечерний Ургант. (16+).
 0.10 T/с «Яма». (18+).

НТВ</

ПЯТНИЦА, 11 сентября**РГВК**

06.45 «Заряжайся!» 0+
07.00 Новости Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке «Заманлар гамалы заманги»
08.00 «Заряжайся!» 0+
08.10 Мультифильм 0+
08.30 Новости Дагестана
08.50 «Заряжайся!» 0+
08.55 Д/с «Эмля. Территория загадок»
09.25 X/f «Касабланка»
11.30 Т/с «Непридуманная жизнь» 10 с.
12.30 Новости Дагестана
12.50 X/f «Начало» 0+
14.30 Новости Дагестана
14.50 «Кунацкая»
15.35 «Агресектор»
16.05 «Галерея искусства»
16.30 Новости Дагестана
16.55 Монопспектакль «Записки сумасшедшего»
18.20 «Дагестан без коррупции»

18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.45 «На виду спорта»
21.20 «Молодежный микс»
21.40 «Психологическая азбука»
21.55 «Круглый стол»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 «Глобальная сеть»
23.55 Д/с «Легенды науки» 6 с.
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Новости Дагестана
01.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
9.00, 12.00, 15.00 Новости. (16+).
9.55 Жить здорово! (16+).
10.55, 3.35 Модный приговор.
12.15, 16.00 Время показает. (16+).
15.15, 4.20 Давай поженимся! (16+).
17.00 Мужское/Женское. (16+).
18.00 Вечерние новости. (16+).
18.40 Человек и закон. (16+).
19.40 Телегра «Поле чудес». (16+).
21.00 Время. (16+).
21.30 Голос 60+. Новый сезон. (12+).
23.20 Вечерний Ургант. (16+).
0.10 Т/с «Яма». (18+).
1.10 Я могу! (12+).
2.50 Наедине со всеми. (16+).
3.20 X/f «Ищу тебя».

РОССИЯ 1

09.00 Канал национального вещания «Алшан» на цахурском языке
17.15 Духовная жизнь
17.35 Мир свозь танец. (Ансамбль Лезгиника и Нохча)
12.15, 16.00 Время показет. (16+).
5.00, 9.30 Утро России.
9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
11.30 Судьба человека с б. Корчевниковым. (12+).
12.40, 18.40 60 минут.
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).
17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
21.20 Юморина. (16+).
23.50 X/f «Память сердца».
0.10 Т/с «Яма». (18+).
1.10 Я могу! (12+).
2.50 Наедине со всеми. (16+).
3.20 X/f «Ищу тебя».

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня.
9.40, 3.50 Тест на отцовство. (16+).
8.25, 10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
11.50, 2.55 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
13.05, 2.05 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.00 Место встречи.
16.25 ДНК. (16+).
17.25 Жди меня. (12+).
18.30, 19.40 Т/с «Пес».
23.30 Своя правда с Р. Бабаяном. (16+).
1.20 Квартирный вопрос.
2.20 X/f «Мама в законе».
3.20 X/f «Ищу тебя».

ДОМАШНИЙ

6.25 6 кадров. (16+).
6.30, 5.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.30, 4.40 Давай разведемся! (16+).
9.40, 3.50 Тест на отцовство. (16+).
14.50 Город новостей.
15.05 Детектив «Высоко над страхом». (12+).
16.55 Д/ф «Актёрыские драмы. Ты у меня один». (12+).
18.15 Детектив «Нож в сердце». (12+).
20.05 X/f «Полицейский роман». (12+).
22.00 В центре событий.
23.10 Т/с «Каменская». «Чужая маска». (16+).
1.10 Боевик «Перехват». (12+).
2.35, 5.30 Петровка. 38.
2.50 В центре событий. (16+).
3.45 X/f «Портрет второй жены». (12+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Детектив «Из жизни начальника уголовного розыска». (12+).
10.10, 11.50 X/f «Сашкина удача». (12+).
11.30, 14.30, 17.50 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Детектив «Высоко над страхом». (12+).
16.55 Д/ф «Актёрыские драмы. Ты у меня один». (12+).
18.15 Детектив «Нож в сердце». (12+).
20.05 X/f «Полицейский роман». (12+).
10.00, 14.00 Военные новости.
14.05 X/f «Атака». (12+).
16.00 X/f «Тихая застава».
18.40, 21.25 Т/с «Синдром Шахматиста». (16+).
22.55 Д/с «Сделано в СССР».
23.10 Десять фотографий. П. Гусев.
0.00 X/f «Корпус генерала Шубникова». (12+).
1.40 X/f «Ворота в небо».
3.05 X/f «Контрудар».

ЗВЕЗДА

6.10 Специальный репортаж. (12+).
6.35 Д/ф «Легенды разведки. Мории и Леонтина Коны». (16+).
7.35, 8.20 Д/ф «Стрелковое оружие Второй мировой». (12+).
8.00, 13.00, 18.00, 21.15 Новости дня.
9.25, 10.05, 13.20 Т/с «Псевдоним «Албанец» 2». (16+).
10.00, 14.00 Военные новости.
14.05 X/f «Атака». (12+).
16.00 X/f «Тихая застава».
18.40, 21.25 Т/с «Синдром Шахматиста». (16+).
22.55 Д/с «Сделано в СССР».
23.10 Десять фотографий. П. Гусев.
0.00 X/f «Корпус генерала Шубникова». (12+).
1.40 X/f «Ворота в небо».
3.05 X/f «Контрудар».

суббота, 12 сентября**РГВК**

07.00 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»
08.00 Мультифильм 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.55 X/f «Про Красную Шапочку» 0+
11.20 «Мой малыш»
11.50 «Круглый стол»
12.30 Концерт джазовой музыки. Дэнис Кинг.
14.00 «Дагестан без коррупции»
14.30 «На виду. Спорт»
15.05 «Годобности»
15.25 «Молодежный микс»
15.45 «Здоровствуй, мир!» 0+
16.20 «Дагестанский календарь» 0+
16.30 Время новостей Дагестана

16.55 «Дежурная часть»
17.05 Дагестанско кино. X/f «Горянка»
18.15 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «В горах мое сердце» 0+
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар в инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана
19.55 «Дежурная часть»
20.05 «Парламентский вестник»
20.25 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»
19.30, 21.20 Сегодня вечером. (16+).
20.55 «Первая студия»
21.55 «Одекан» 6+
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 X/f «Пощечина»
00.30 Время новостей Дагестана
00.55 «Дагестанский календарь» 0+

ПЕРВЫЙ

5.00, 4.10 Мужское/Женское. (16+).
6.00 Доброе утро. Суббота.
9.45 Слово пастыря.
10.00, 12.00 Новости. (16+).
10.15 101 вопрос взрослому. (12+).
11.15, 12.15 Видели видево?
13.50 На дачу! с Н. Барбье.
15.05 X/f «Одиночка» предоставляем общежитие». (12+).
16.45 Вечер-посвящение Иосифу Кобзону. (12+).
19.30, 21.20 Сегодня вечером. (16+).
20.55 «Первая студия»
21.55 «Одекан» 6+
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 X/f «Пощечина»
00.30 Время новостей Дагестана
00.55 «Дагестанский календарь» 0+

РОССИЯ 1

08.00 ВЕСТИ. МЕСТНОЕ ВРЕМЯ.
08.20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. СУББОТА.
5.00 Утро России.
8.00 Вести. Местное время.
8.20 Местное время. Суббота.
8.35 По секрету всему свету.
9.00 Проект «Тест». (12+).
9.25 Пятеро на одного.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.30 Юмор! Юмор! Юмор!!! (16+).
12.30 Доктор Мясников. (12+).
13.40 X/f «Выбор». (12+).
18.00 Привет, Андрей! (12+).
20.00 Вести в субботу.
21.00 X/f «Наказание без преступления». (12+).
1.20 X/f «Ни за что не сдамся». (12+).

НТВ

5.20 ЧП. Расследование.
5.45 X/f «Я шагаю по Москве».
7.20 Смотр.
8.00, 10.00, 16.00 Сегодня.
8.20 Готовим с Алексеем Зиминим.
8.45 Кто в доме хозяин?
9.25 Едим дома.
10.20 Главная дорога.
11.00 Живая еда с С. Мозгоземовым. (12+).
12.00 Квартирный вопрос.
13.00 НашПотребНадзор.
14.00 Поехали, поедим!
15.00 Своя игра.
16.20 Следствие вели...
18.00 По следу монстра.
19.00 Центральное телевидение.
20.20 Ты не повериши!
21.20 Секрет на миллион. М. Арабатова. (16+).
23.25 Международная пиромания. (16+).
0.15 Квартирник НТВ у Маргилуса. Александр Розенбаум.

ДОМАШНИЙ

6.20, 6.30 6 кадров. (16+).
6.55 Мелодрама «Дело судьбы Карелиной». (16+).
10.55 Мелодрама «Вторая жизнь Евы» (Украина).
19.00 Т/с «Великолепный век» (16+).
23.15 Мелодрама «Ищу невесту без придатка». (12+).
1.15 Мелодрама «Вторая жизнь Евы» (16+).
4.25 Д/ф «Знать будущее. Жизнь после Ванги». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.45 X/f «Полицейский роман». (12+).
7.40 Православная энциклопедия.
8.05 Полезная покупка.
8.20 X/f «Огонь, вода и... медные трубы».
9.35 Любимое кино. «Три плюс два». (12+).
10.10, 11.45 Комедия «Три плюс два». (12+).
11.30, 14.30, 23.45 События.
12.35, 14.45 X/f «И снова будет день». (12+).
17.10 Детектив «Тень дракона». (12+).
21.00 Постскриптум.
22.15 Право знать! (16+).
0.00 Прощание. Лаврентий Берия. (16+).
0.50 Удар власти. Распад СССР. (16+).
1.30 До основания, а затем... Спецрепортаж.
2.00 Д/ф «Александр Демьяненко. Я вам не Шурик!» (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 М/ф.
7.05, 8.15 X/f «Иван да Марья».
8.00, 13.00, 18.00 Новости дня.
9.00 Легенды цирка.
9.30 Легенды кино.
10.15 Д/с «Загадки века»
11.05 Улика из прошлого.
11.55 Не факт!
12.30 Круиз-Контроль». «Санкт-Петербург - Шлиссельбург».
13.15 Спецрепортаж.
13.35 СССР. Знак качества. «Сфера услуг. Клиент всегда не прав. (12+).
14.25, 18.25 Д/с «История русского танка». Фильмы 1-8. (12+).
18.10 Задело!
21.35 Т/с «Блокада». (12+).
4.05 X/f «Ждите связного». (12+).
5.15 Д/ф «Выдающиеся авиаконструкторы. Павел

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядик, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкала,
Насрутдиновн пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ

(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ
66-00-62

КАССА

66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГИМОВ

Газет йиси 52 сеферда акъатзава
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гузъивал авунин рекъял Федеральный къулгъудин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди түкүльп къийзва.
Макъалайриз рецензия гузувач ва абур элкъевна вахкувач. Редакциядин макъалайриз авторрин фикирар сад тахун мумкин я.
Газетда чап авун патал теклифнавай материаларага таънилдирил дузылган ва керчеквилини патахъай жавабдаравлар авторрин чини хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатони къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахканы - 16.30

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкинан къиче, б.

Тираж 5089

Гы - Илишандик квай материалар
гъакъидих чаптавайбүр я.

12 - Икъван яшар хъянтайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТИ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Нумрадиз шиир Терг хъурай коронавирус!

Райсудин НАБИЕВ

Тлугъвал лугъур азар хъанва
таквадай,
Са легъзеда ярхарзва инсанар.
Кас аквазмач, сефил хъанва
кимер чи,
Тимил я гъакъл мехъерарни
мелер чи.
Инсандикай авун патал ягъанат
Хам чайриз ийизва гъа ѿрекат.
Яргъал-мукъвал лугъувач за,
эхирки,
Гел амукъич, тъвар амукъич,
тлугъвал, ви.
Адёт хъанва къе дуьздал
тахъун,
Гъилерал - бегъле, къуфал пек
гъалдан.

Чарасуз и кардиз гъазур
хъанва чун
Терс тлугъвалдикай хъун патал
вири.
Я Сад Аллагъ, На алуда завал,
Гъа им я къе чи эллэррин хиял,
Хъжедайвал мад сад-садаз
мукъвал,
Кефияр хъурай виридан дира!
Тлегъундин вилик жемир
гъич ажуз,
Духтурап женгина - ийифизни
юкъуз,
Алақъда чалай гъалибвал
къачуз,
Тлегъундин умумър жеда лап
курур!

Мярекатар Ктаб раижна

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

27-августдиз, Ахцегъя райбиблиотекадин залда Маръям Къазибоговадин "Зи чубарук" ктаб раижавуниз талукъарнавай мярекат хъана. Махачкъалада ООО "Мавел" чапханада 100 экземпляр аваз акъуднавай 78 чиникин ибарат шириррин къватлал милли поэзиядил рикъалайбуру хушдиз къабулна.

Келдайбурун залда автор вич, ктабдин редактор хъайи и царапарин автор, лезги писателин Создин председатель, публицист Максим Алимов, Маръям Къазибоговадин мукъва-къилиярни ярар-дустар, райондин культурадин идарайрин къулгъучияр къватлайбүр хъанвай.

М. Къазибогова 1940-йисуз Ахцегъя, РФ-дин лайихлу духтур, дядединни зегъметдин ветеран Абдулвагыдан хизанды дидедиз хъана. Гуъгуънлай диде-буба айрутмиш хуникиди тахай дидедин гъилик актати рушаш хушбахт аялвал акунач, 9-классда аваз гужуналди гъульвуз гана. Гена гъульвун къвале

адаз экв акуна, гъатта яру дипломдалди медучилище акъалттардай мумкинвал хъана. Умумърдин юлдаш Къазибогахъ галаз къвал, багъ-майишат кутуна, аялар къвачел акъулдана. 2013-йисуз санал 57 йис умумър куъчурмиш итим къакъятайдалай къулухъ ада вич мад етим хъиз гъиссна, къилди яшамиш жезва. Сугъул хъайила, вичин умумър, къилел атай крат рикъел хиз, чалар теснисфазва.

Ци, 80 йисан юбилейдин ийисуз, адан чаларин кутугай ктаб акъатун тебрикунис лайихлу я. Ктабда гъатнавай эсерар тербиядин манадинбур, рикъиз таъсирийдайбур я. Гъавиляй абур иллаки чехи неслиди хушдиз къабулазва.

Ruklin гафар на дикъетдив
къел ая,
Къалмир къвале, хъел атайла,
хъвер ая,
Меслятдалди герек чавуз
мел ая,
Икъи хизанды гъурмет көвейв
хуъз жеда, ингъе, гъыхтин ве-
ревирдер "Зи чубарук" ктабда
гъатнаватла...

Са тимил хавер

Хазран КЪАСУМОВ

- Я паб, дақлар акъала, куҷчеда мекъизва.
- Я итим, за дақлар акъалайла, куҷчеда чими жедани?

* * *

Къве дишегъли сад-садал гъалтзава.

- Захъ агакъанавай пуд руш ава, езне лагъайла, авайди сад я,
наразивалзавай сада.

- Зи гъал валайни пис я, вах, - лугъувча мукъуда - захъ са
руш ава, мукъварал вад лагъай езне жеда...

* * *

- Вун палахъ галаз вучиз чара жезва?

- Ам захъ галаз рахан тийиз къве вацрапай виниз я.

- Чара жез тади ишимиц, дуст кас, ахътин паб жағъурун са
акъван регъят кар туш.

"ЛГ"-дин 35-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

ДУЗ ЦАРАРА: Майвачивал. Умунвал. Бев. Тарс. Асул. Легв. Муда. Нагъ. Алуҳ.

ТИК ЦАРАРА: Уба. Цав. Ифин. Лаал. Табасаран. Вал. Талмуд. Саласа. Саврух.

Утерянный аттестат о среднем (полном) общем образовании
серии А за номером №3848135, выданный в 1999 году Зизикской
средней общеобразовательной школой Сулейман-Стальского
района РД на имя ГАСАНОВЫЙ Магият Рамазановны, считать
недействительным.

К.К. Камилов

И йикъара чав къайи хабар агақына: 71 йисан яшда аваз чи арадай машгъур манидар, музикант, адалатлу хизандын кыл, яр-дустунал, мугъмандал рикъ алай хъсан инсан Камилов Керим Камилович гъамишалуп яз акътна.

Камилов Керим 1949-йисан 19-декабрдиз Къурагъын хъуре къулгъучидин хизанды дидедиз хъана. 1966-йисуз ада Хивда юкъван школа акъалттарна

Адан зегъметдин биография 1967-1970-йисара Къасумхурдын район сполкомдин культурадин отделда райондин библиотекадин келзавайбурун залдин заведующийдин къулгъудилай гатунна.

1970-йисуз Советтин Армиядиз фена. Армиядилай гъульниз къисметди ам Къазахстандин акъудна. Ана "Узеннефть" НГДУ-да 1989-йисалди нафтадин буругъар капитальнидаказ ремонтунин рекъял оператор, мастер яз къвалахна. Къвалахни ийиз, 1983-йисуз Гурьев шеърдин политехнический техникумни акъалттарна.

1989-йисуз ана къиле фейи миллиетчилини гъерекатар себеб яз, ам хизанды галаз Цийи Макъарал хтаны. Халкъдин "Къасумкент" ансамблдин хормейстер яз, райондин культурадин къвалин методистиле къвалин.

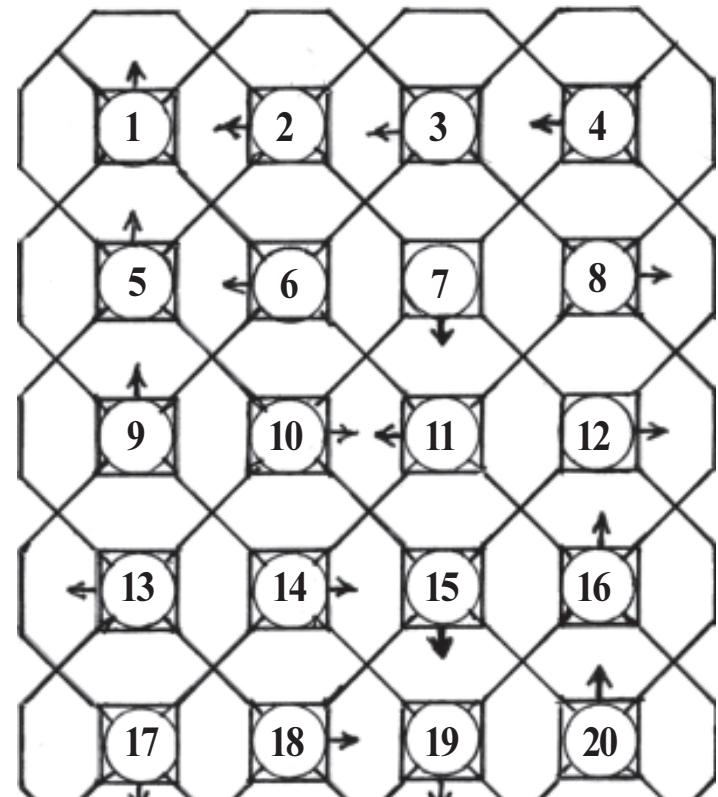
1991-йисалай вичин умумърдин эхиримжи ийкъалди К. Камилова Цийи Макъарин СДК-дин художественный руководитель яз къвалихазавай.

Машгъур манидар ва музикант тир Керим Камилова Сулейман-Стальский района, республикада ва адай къеңи къиле фейи хейлин мярекатра активилелди иштирака. Фестивалрин, конкурсын лауреат тир ам гзаффбуруз гъакъл гъевескар композиторни яз чидай. Адан экъу къамат чи рикъера амукъда.

"Лезги газетдин" редакциядин колективди Керим Камилович Керимов рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз, адан хизандыз, мукъва-къилийриз башсагъульгъувал гузва.

Кроссворд

Түкъурайди - Салигъ ИБРАГИМОВ

1. Нафт акъудавайбурун шеър. 2. Махачкъаладин футболдин команда. 3. Чайдин емиш. 4. Плинийрин сувар. 5. Чубандин музикадин алат. 6. Асландин, балкандин гардандин чарар. 7. Къенфетрин жуъре. 8. Татаррин тъвар-ван авай манидар руш. 9. Чи къунши са гъумат. 10. Къуъзув дишегъли. 11. Лезги писатель Межидов тъвар. 12. Лезги са ансамбль. 13. Къванцин раг. 14. Кавказда са вац. 15. Къаншарда авай. 16. Яхулрин газет. 17. Пачагъ ацукъдай чка. 18. Гъарамзада. 19. Цун мурз. 20. Кичин хуърек твадай къаб.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Казим Казимоваз - играми вах, Муминат Казимовадиз эме
ФАТИМА
рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагъульгъувал гузва.